

Π.3.2.1 *Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη*

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α' Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Τα φύλα στη λογοτεχνία

Τίτλος:

«Η δύναμη του έρωτα: το ερωτικό βίωμα στη λογοτεχνία από τη σκοπιά των δύο φύλων»

ΕΛΕΝΗ ΧΕΙΜΑΡΙΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΠΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού
& Αθλητισμού

MIS: 296579 – Π.3.2.1: Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες
Α' Λυκείου «Η δύναμη του έρωτα: το ερωτικό βίωμα στη λογοτεχνία από τη σκοπιά
των δύο φύλων »
Σελίδα 2 από 57

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Tίτλος

Η δύναμη του έρωτα: το ερωτικό βίωμα στη λογοτεχνία από τη σκοπιά των δύο φύλων

Δημιουργός σεναρίου

Ελένη Χειμαριού

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α' Λυκείου

Χρονολογία

Οκτώβριος 2012

Διδακτική ενότητα

Τα φύλα στη λογοτεχνία

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

12 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, σχολική βιβλιοθήκη.

II. Εικονικός χώρος: διαδικτυακή κοινότητα Wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Κρίνεται σκόπιμο τόσο οι μαθητές/-τριες όσο και ο εκπαιδευτικός να είναι εξοικειωμένοι με την χρήση προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου, λογισμικού παρουσιάσεων ή/και παραγωγής video, μηχανών αναζήτησης στο διαδίκτυο, της

πλατφόρμας του Ψηφιακού Σχολείου, καθώς και με την ανάρτηση αρχείων σε διαδικτυακή κοινότητα Wiki. Ως εκ τούτου, απαιτείται και η αντίστοιχη υλικοτεχνική υποδομή, εργαστήριο πληροφορικής με επαρκή αριθμό υπολογιστών (περίπου 15) και αξιόπιστη σύνδεση στο διαδίκτυο, βιντεοπροβολέας, φορητός υπολογιστής και βιντεοπροβολέας για την αίθουσα διδασκαλίας.

Στην περίπτωση που λειτουργεί στο σχολείο σχολική βιβλιοθήκη, καλό είναι οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση να αναζητούν τα βιβλία του ενδιαφέροντός τους και λήμματα σε λεξικά, καθώς και να κρατούν τις απαραίτητες για την εργασία τους σημειώσεις.

Επειδή το θέμα του σεναρίου προϋποθέτει –μεταξύ των άλλων– την ανάληψη πρωτοβουλίας εκ μέρους των μαθητών, την ανακαλυπτική μάθηση και την άνεση να καταθέτουν προσωπικές απόψεις και συναίσθήματα και κυρίως να παράγουν τις προσωπικές τους ερμηνείες, προτείνονται κυρίως δύο μαθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και η μέθοδος project, με τις οποίες θα πρέπει κατ' αρχήν ο εκπαιδευτικός αλλά και οι μαθητές/-τριες να είναι εξοικειωμένοι.

Όσον αφορά στις γνώσεις για τη λογοτεχνία, δεν απαιτείται κάτι περισσότερο από όσα έχουν κατακτήσει οι μαθητές στο Γυμνάσιο, κυρίως σε ό,τι έχει σχέση με αφηγηματικές τεχνικές (αφηγητής, οπτική γωνία, αφηγηματικοί τρόποι, αφηγηματικός χώρος και χρόνος, γλώσσα και εκφραστικοί τρόποι).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

To σενάριο στηρίζεται

To σενάριο αντλεί

Το θέμα και κάποια από τα προτεινόμενα κείμενα από το [α' σχέδιο προγραμματισμού](#) (κι όχι σεναρίου) των Δημήτρη Χριστόπουλου και Ελένης Πατσιατζή και το [σχέδιο μαθήματος](#) των Στ. Καλιώρα και Ν. Λουκοπούλου.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αυτό εντάσσεται στη διδακτική ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία» της Α' Λυκείου (ΦΕΚ Β 1562/27-6-2011, Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α' Λυκείου, Αρθρ.6/σ. 21075) και πραγματεύεται το θέμα του έρωτα από τη σκοπιά των φύλων. Σε επιλεγμένα λογοτεχνικά κείμενα και με ομαδοσυνεργατικό τρόπο οι μαθητές/-τριες ανιχνεύουν το πώς αυτά δομούν τους έμφυλους χαρακτήρες στην ερωτική σχέση καθώς και το πώς επιδρούν διάφοροι παράγοντες στους χαρακτήρες αυτούς. Κύριο σκοπό αποτελεί αφενός να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές/-τριες τη σχέση της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία, ειδικότερα με το ερωτικό βίωμα, και τη σημασία της για την κατανόηση του έρωτα και του εαυτού τους, και αφετέρου να αποκτήσουν συναισθηματική αυτοεπίγνωση και ενσυναίσθηση μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα που εκτείνεται πέρα από τα όρια της σχολικής αίθουσας και φτάνει στη δική τους διαδικτυακή κοινότητα αναγνωστών.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η ιδέα του παρόντος σεναρίου υπαγορεύτηκε αφενός από τη βασική αρχή ότι το νόημα, ειδικά για την ανάγνωση των νεαρού αναγνώστη, είναι αποτέλεσμα της συνδιαλλαγής του ιδίου με το κείμενο. Κατά συνέπεια ο μαθητής-αναγνώστης αποκτά μια δυναμική θέση στην όλη διαδικασία του μαθήματος της Λογοτεχνίας μέσω της οποίας ο ίδιος, αναπτύσσοντας τις κριτικές και ερευνητικές του ικανότητες, ενδυναμώνεται ως κοινωνικό υποκείμενο και αντιμετωπίζει τον σύγχρονο πολιτισμό δημιουργικά (Αποστολίδου 2012: 5). Αφετέρου, υπαγορεύτηκε από το γεγονός ότι οι μαθητές/-τριες της Α' Λυκείου, έφηβοι της μέσης εφηβικής ηλικίας, βρίσκονται διαρκώς στη διαδικασία απόκτησης ταυτότητας, οπότε το ενδιαφέρον για το άλλο φύλο ενισχύεται.

Αυτό ακριβώς το ενδιαφέρον επιδιώκει να αξιοποιήσει η διδακτική ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία», στο πλαίσιο της οποίας εντάσσεται το σενάριο. Ειδικότερα, ένα από τα θέματα που σχετίζεται με τα φύλα, είναι ο έρωτας με την έννοια της ερωτικής αγάπης που ούτως ή άλλως κυριαρχεί στην τέχνη διαχρονικά. Στο σενάριο η έμφαση δίνεται στη δυνατότητα των μαθητών να ανιχνεύσουν από τη σκοπιά των φύλων το ερωτικό βίωμα, όπως αυτό αποτυπώνεται σε ποικίλα λογοτεχνικά κείμενα, παλαιότερα και νεότερα, ποιητικά και πεζά, ελληνικά και ξενόγλωσσα (μεταφρασμένα). Το ζητούμενο είναι κυρίως να μπορούν οι μαθητές/-τριες να αναγνωρίζουν πώς ένα λογοτεχνικό κείμενο δομεί τους έμφυλους χαρακτήρες στην ερωτική τους σχέση και πώς οι χαρακτήρες αυτοί συνδιαμορφώνονται και από άλλες παραμέτρους, όπως η κοινωνική τάξη, η θρησκεία κλπ.

Με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και την αξιοποίηση των ΤΠΕ ενδυναμώνεται η προσωπική ανάγνωση των μαθητών και διευρύνεται μέσω της εικονικής (διαδικτυακής) κοινότητας η επικοινωνία της αναγνωστικής κοινότητας της τάξης. Καθώς ενισχύεται η αίσθηση του «ανήκειν» που επιδιώκεται να αποκτήσουν οι μαθητές/-τριες μέσω της ανάγνωσης, ενθαρρύνεται η «διερευνητική ομιλία» ούτως ώστε η ομιλία να μην είναι απλώς μια έκφραση σκέψης αλλά να μπορεί να λειτουργεί ως μοχλός για τη διαμόρφωση της ίδιας της σκέψης, και κατ' επέκταση προάγεται η συναισθηματική αυτοεπίγνωση και ενσυναίσθηση των μαθητών. (Πλατσίδου 2010: 77-80). Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται ο αναστοχασμός της δικής τους διαδρομής για τη συγκρότηση της ταυτότητάς τους, η οποία καλείται να ισορροπήσει μεταξύ των άκρων: από τη μια η παγίδα του άκρατου ρομαντισμού που μετατρέπει την αγάπη σε έναν ανόητο συναισθηματισμό χωρίς όρια και από την άλλη η εμπορευματοποίηση του έρωτα που του προσδίδει ανταλλακτική αξία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

- Να κατανοήσουν οι μαθητές/-τριες τις κοινωνικές και πολιτισμικές παραμέτρους που προσδιορίζουν την υποκειμενικότητα ανδρών και γυναικών σε σχέση με το ερωτικό βίωμα.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι ο έρωτας προηγείται της λογικής, καθώς είμαστε πρώτα από όλα όντα που αγαπούν και ύστερα όντα που σκέπτονται.
- Να τοποθετήσουν τον έρωτα στην πιο κεντρική και θεμελιώδη θέση του είναι.
- Να κατανοούν τις συνδέσεις ανάμεσα στα όσα αισθάνονται και στα όσα σκέπτονται, λένε και πράττουν.
- Να αποκτήσουν επίγνωση των συναισθημάτων και της οπτικής των άλλων.

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

- Να συνειδητοποιήσουν τη σχέση της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία, ειδικότερα με το ερωτικό βίωμα, και τη σημασία της για την κατανόηση του έρωτα και του εαυτού τους.
- Να αναγνωρίζουν ότι η λογοτεχνία είναι ένας κατεξοχήν διαπολιτισμικός τόπος όπου ο διάλογος ανάμεσα στους πολιτισμούς γίνεται πράξη μέσα από τη μετάφραση.
- Να εξοικειωθούν με τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας με την οποία εξωτερικεύεται το ερωτικό βίωμα.
- Να αποδεχτούν την πολλαπλότητα των ερμηνευτικών προσεγγίσεων και να αντιμετωπίζουν κριτικά και τις δικές τους ερμηνευτικές προτάσεις.
- Να ανιχνεύσουν την «ποιητική» του έρωτα, είτε ως θεματικού κέντρου είτε ως κινητήριου μοχλού δράσης και υπέρβασης των εμποδίων μέσα από τη συγκριτική εξέταση ποιητικών και πεζών έργων της παλαιότερης και σύγχρονης λογοτεχνίας.

- Να διερευνήσουν τον τρόπο (την τεχνική) με τον οποίο αποτυπώνεται σε ένα λογοτεχνικό κείμενο το ερωτικό βίωμα από τη σκοπιά του ερωτευμένου άνδρα ή της ερωτευμένης γυναίκας και να ανιχνεύσουν τα κοινωνικά στερεότυπα περί φύλου που διαμορφώνουν το βίωμα αυτό.
- Να κατανοήσουν τη συγκρότηση και ιστορικότητα του «τόπου του έρωτα» με την εξέταση λογοτεχνικών κειμένων από διάφορες εποχές.
- Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές/-τριες τον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα κειμενικά είδη αλλά και οι γλωσσοϋφολογικές επιλογές του συγγραφέα εκφράζουν συγκεκριμένες κοινωνικές συνθήκες και ιδεολογικά αιτήματα.

Γραμματισμοί

- Να παράγουν οι μαθητές/-τριες προφορικό, γραπτό και πολυτροπικό λόγο που έχει νόημα για τους ίδιους, αξιοποιώντας τις προϋπάρχουσες γλωσσικές δεξιότητές τους.
- Να εξουκειωθούν με την ιδιωτική ανάγνωση, την ανάγνωση ύστερα από προτροπή, τη συν-ανάγνωση και την ανάγνωση μέσω της χρήσης κοινωνικών δικτύων.
- Να αναγνωρίζουν στα λογοτεχνικά κείμενα υφολογικούς, ιστορικο-γραμματολογικούς όρους που θέτει το λογοτεχνικό γένος, το κειμενικό είδος και η παράδοση στην οποία αυτά ανήκουν.
- Να ενεργοποιούν γενικότερες ιστορικές, επιστημονικές ή άλλες γνώσεις τους, ή να ανατρέχουν σε άλλες πηγές, έξω από το κείμενο, προκειμένου να φωτίσουν τις άδηλες όψεις και πτυχές του κειμενικού «νοήματος».
- Να αξιολογούν την αισθητική και ανθρωπογνωστική αξία των κειμένων και να αναπτύσσουν τεκμηριωμένα την προσωπική τους άποψη για αυτά.

- Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους μέσω της βαθμιαίας εξοικείωσής τους με συγγραφικές πρακτικές (π.χ. μεταγραφή ενός κειμένου από ποιητικό σε πεζό ή αλλαγή του αφηγητή).
- Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές/-τριες τον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα κειμενικά είδη αλλά και οι γλωσσοϋφολογικές επιλογές του συγγραφέα εκφράζουν συγκεκριμένες κοινωνικές συνθήκες και ιδεολογικά αιτήματα.
- Μέσα από την κριτική επίγνωση της πολυφωνίας αλλά και της ποικιλίας των οπτικών γωνιών να μπορούν να αξιολογούν τόσο τη δική τους ερμηνεία όσο και εκείνη των συμμαθητών τους.
- Να συμμετέχουν στη διαδικτυακή κοινότητα της τάξης τους, προκειμένου να δημοσιοποιούν την προσωπική τους ανάγνωση όπως αυτή αποτυπώνεται στις ομαδικές εργασίες τους, και να σχολιάζουν την αντίστοιχη των συμμαθητών τους. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να ενισχυθεί η εξαγωγή νοημάτων με την ενεργό συμμετοχή των μαθητών, που είναι και το κύριο διακύβευμα της διδασκαλίας της λογοτεχνίας.

Διδακτικές πρακτικές

Το σενάριο ακολουθώντας τις βασικές αρχές της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και της μεθόδου project προβλέπει οι μαθητές/-τριες στις δύο πρώτες φάσεις να εργαστούν χωρισμένοι σε ομάδες με φύλλα εργασίας, η τριμερής δομή των οποίων είναι κοινή: στο πρώτο μέρος δίνονται τα δύο κείμενα που θα μελετήσουν με τις σχετικές παραπομπές στο Ανθολόγιο ή στο διαδίκτυο, στο δεύτερο μέρος το πλαίσιο εργασίας τους και οι δραστηριότητες ομαδικές και μία ατομική και στο τρίτο μέρος ορισμένες τεχνικές οδηγίες προς διευκόλυνση των μαθητών. Ο εκπαιδευτικός τόσο κατά την επεξεργασία των φύλλων εργασίας όσο και κατά την παρουσίαση διατηρεί τον ρόλο α) κατ' αρχήν του συντονιστή, β) του εμψυχωτή που ακούει προσεκτικά τους μαθητές, εκμαιεύει απόψεις τους και καλλιεργεί κλίμα υπευθυνότητας ανάμεσά τους, γ) του σχολιαστή που εκφράζει την άποψή του για την εργασία της ομάδας και δ) του

απόντος φίλου που αφήνει τους μαθητές (ή τις ομάδες τους) να λειτουργήσουν μόνοι τους, όταν οι περιστάσεις το απαιτούν, όπως στη Γ' φάση (*Μετά την ανάγνωση*) η οποία έχει βιωματικό χαρακτήρα και επιτρέπει πιο αυθόρμητα και αυθεντικά να εκφράσουν οι μαθητές/-τριες τον δικό τους «λόγο» περί έρωτος.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος αποτέλεσε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα Comenius που υλοποιήθηκε στο Πρότυπο Πειραματικό Λύκειο του Πανεπιστημίου Μακεδονίας κατά τα σχολικά έτη 2003-2005 με θέμα: «Η Φιλοσοφία και οι Κοινωνικές Επιστήμες: ο νέος ανθρωπισμός και η χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία και τη μάθηση». Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού σχεδιάστηκε ένα project, το οποίο εξέταζε τον έρωτα από φιλοσοφική άποψη. Η επιλογή του θέματος και τότε αλλά και τώρα –για το προτεινόμενο σενάριο– υπαγορεύτηκε από τον προβληματισμό που αναπτύσσουν οι έφηβοι της μέσης εφηβικής ηλικίας σχετικά με την έννοια του έρωτα και την πολυσημία της, καθώς και την ανάγκη τους να αναγνωρίζουν και να κατανοούν προσωπικά τους βιώματα, να τα εκφράζουν και να τα μεταδίδουν στους άλλους, να τα αναστοχάζονται και να συνειδητοποιούν τον έρωτα ως στάση ζωής, στοιχείο απαραίτητο για τη συγκρότηση της ταυτότητάς τους.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Στο νέο ΠΣ για το μάθημα της Λογοτεχνίας στην Α' Λυκείου το θέμα του έρωτα εντάσσεται στη διδακτική ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία» και συνδέεται (άρα και συνεξετάζεται) με το φύλο, το οποίο «προσδιορίζεται από τα ιστορικά και κοινωνικά συμφραζόμενα αλλά και από την οπτική γωνία και την τεχνοτροπία του κάθε συγγραφέα» (ΦΕΚ Β 1562/27-6-2011, [Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α' Λυκείου](#), Αρθρ.6/σ. 21075).

Το συγκεκριμένο σενάριο ως διαθεματικό συνδέεται με το σχολικό εγχειρίδιο της Νεοελληνικής Γλώσσας, το οποίο στην ενότητα «Διάλογος» περιλαμβάνει ως θέμα για συζήτηση και παραγωγή γραπτού λόγου την αγάπη και τον έρωτα.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Το σενάριο αξιοποιεί αφενός τα δύο βασικότερα περιβάλλοντα παραγωγής ηλεκτρονικού λόγου, τον επεξεργαστή κειμένου και το πρόγραμμα παρουσιάσεων, και αφετέρου το διαδίκτυο. Ο επεξεργαστής κειμένου με τις δυνατότητες μορφοποίησης και ευελιξίας που παρέχει στον χρήστη, συνδέεται κυρίως με την παραγωγή προσωπικού λόγου από την πλευρά των μαθητών. Με το λογισμικό παρουσίασης (PowerPoint) οι μαθητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να αλληλεπιδρούν με το κείμενο παράγοντας τον δικό τους (πολυτροπικό) λόγο. Με την πολυμεσική παρουσίαση διευρύνουν την έννοια του κειμένου με άλλα σημειωτικά μέσα που μπορούν να συν-αναγνωστούν παράλληλα με το λογοτεχνικό κείμενο, ή/και πλαισιώνουν την ανάγνωση με τρόπο που να υποβάλλεται ο μαθητής-αναγνώστης.

Σε σχέση με το διαδίκτυο, οι μαθητές/-τριες καλούνται να αναζητήσουν και να αξιοποιήσουν ποικίλους ψηφιακούς πόρους χρησιμοποιώντας μηχανές αναζήτησης και πολλαπλασιάζοντας έτσι τους μαθησιακούς πόρους. Στην περίπτωση αυτή βέβαια χρειάζεται και η διακριτική –κατά το δυνατόν– καθοδήγηση από μέρους του εκπαιδευτικού, προκειμένου οι μαθητές/-τριες να διαμορφώσουν κριτήρια με τα οποία θα προσεγγίσουν κριτικά το ψηφιακό υλικό τους.

Ακόμη, το σενάριο περιλαμβάνει την χρήση από την πλευρά των μαθητών της διαδικτυακής πλατφόρμας Wiki. Το εργαλείο αυτό προσφέρεται για τη συγκρότηση μιας διαδικτυακής αναγνωστικής κοινότητας στο πλαίσιο της οποίας οι μαθητές/-τριες μπορούν να παράγουν πρωτότυπα κείμενα, να αναρτούν τις εργασίες τους ή άλλο σχετικό υλικό, να σχολιάζουν κείμενα που διαβάστηκαν μέσα στη τάξη καθώς και άλλο αναρτημένο υλικό, και –το κυριότερο– να ανταλλάσσουν τις απόψεις τους εμπλουτίζοντας έτσι την προσωπική τους ανάγνωση και ερμηνεία.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα των σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Γ' Γυμνασίου:

Γεώργιος Χορτάτσης, [«Ερωφίλη»](#)

Βιτσέντσος Κορνάρος, [«Ερωτόκριτος»](#), [Γ. 891-936: Διάλογος ρήγα Ηράκλη και Πεζόστρατου]

ΚΝΑ Α' Λυκείου:

[[Άγουρος ποθοφλόγιστος](#)] (από το ιπποτικό μυθιστόρημα *Λιβιστρος και Ροδάμνη*)

[«Αν ήξευρα κυράτσα μου»](#) (καταλόγια)

Αγνώστου, «[Έρωτος αποτελέσματα](#)» [Η Ελενίτσα]

ΚΝΑ Β' Λυκείου:

Μαρία Πολυδούρη, [«Κοντά σου»](#)

Γρηγόριος Ξενόπουλος, [«Στέλλα Βιολάντη»](#)

Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία Β' Λυκείου (επιλογής):

Ράινερ Μαρία Ρίλκε, [«Σβήσε τα μάτια μου»](#)

Πωλ Ελυάρ, [«Να κοιμάσαι»](#) (μτφρ. Οδ. Ελύτης)

Τζέημς Τζοϋς, [«Η Έβελιν»](#)

Σοφοκλή, *Αντιγόνη*,

[Γ' στάσιμο](#), στιχ. 781-792.

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων

Οδυσσέας Ελύτης, «Το Μονόγραμμα», απόσπασμα IV, 18. Αθήνα: Ικαρος, 1979.

Τίβυκος, [απόσπασμα 286](#) (μτφρ. Μ. Κοπιδάκης). Στο Στεφανόπουλος, Θ., Σ. Τσιτσιρίδης, Λ. Αντζούλη, & Γ. Κριτσέλη. *Ανθολογία αρχαίας ελληνικής γραμματείας*, 174. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2002.

Αλμπέρτο Μοράβια, «Το ξύπνημα» (μτφρ. Ερ. Μπαρτζινόπουλος). Στο *Δέκα τέσσερα ερωτικά διηγήματα*, 237-244. Αθήνα: Γλάρος, 1992.

Μυρτιώτισσα, «Σ' αγαπώ». Στο Μερακλής, Μ. (επιμ.). *Η ελληνική ποίηση: ανθολογία-γραμματολογία*, τομ. Β', 493. Αθήνα: Σοκόλης, 1989.

Σαπφώ, «Ηρος ἀγγελος», απόσπασμα (μτφρ. Οδυσσέα Ελύτη). Στο *Σαπφώ: ανασύνθεση και απόδοση Οδυσσέας Ελύτης*, 34. Αθήνα: Ικαρος, 1996.

Μαρίνος Φαλιέρος, [«Ερωτικά όνειρα»](#). Κριτική έκδοση - εισαγωγή - σχόλια - λεξιλόγιο: Arnold Van Gemert, Βυζαντινή & Νεοελληνική Βιβλιοθήκη. Θεσσαλονίκη: 1980.

[«Το δοκίμιον της αγάπης»](#) (παραλογή)

«Εβαψαν τα πάντα». Στο Ιωάννου Γ. *Τα δημοτικά μας τραγούδια*, 137. Αθήνα: *To Βήμα*, χ.χ.

Υποστηρικτικό υλικό

Μη λογοτεχνικά κείμενα

Βέικου, Μ. [Κοινωνικό Φύλο \(Φύλο και Κοινωνιολογία\)](#) [άρθρο στο διαδίκτυο]

Ντε Μπωβουάρ, Σ., *To Δεύτερο Φύλο*. Μτφρ. Κ. Σιμόπουλος, 694-695. Αθήνα: Γλάρος, 1979.

[Μαθαίνοντας το ρόλο του άνδρα και το ρόλο της γυναίκας: ένα παράδειγμα πρωτογενούς κοινωνικοποίησης](#) [*Κοινωνιολογία Γ' Λυκείου*]

[Οικογένεια και αλλαγή](#) [άρθρο στο διαδίκτυο]

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παινιώνα της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΛΛΑΣ
2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Bίντεο

Απ. Παύλου, [«Ο ύμνος της αγάπης»](#) (Επιστολή Προς Κορινθίους Α', [κεφ. 1γ, στιχ. 1-13](#)) σε μουσική Zbigniew Preisner και ερμηνεία από την Ορχήστρα Sinfonia Barsovia σε διεύθυνση του Wojciech Michniewski και την χορωδία The Silesia Philharmonic Choir, σε διεύθυνση του Jan Wojtach. Σοπράνο Elzbieta Towarnicka. Από την ταινία *Tρία χρόματα: Η μπλε ταινία*, Krzysztof Kieslowski, 1993.

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

A' φάση: Πριν την ανάγνωση (2 διδακτικές ώρες)

Έχει προηγηθεί ο χωρισμός των μαθητών σε έξι τετραμελείς ομάδες με τυχαίο τρόπο και την παρέμβαση του εκπαιδευτικού (μόνο εάν το κρίνει σκόπιμο). Στην περίπτωση αυτή οι ομάδες συγκροτούνται με μία μικρή δραστηριότητα, όπως για παράδειγμα οι μαθητές/-τριες να τραβήξουν κλήρο στον οποίο αναγράφεται η άποψη κάποιας επιφανούς προσωπικότητας για τη λογοτεχνία. Οι τέσσερις μαθητές/-τριες που θα έχουν κλήρο με την ίδια άποψη, συγκροτούν την πρώτη ομάδα, οι άλλοι τέσσερις με μία άλλη άποψη τη δεύτερη ομάδα κ.ο.κ. Στη συνέχεια προκειμένου να οικοδομηθεί η ομαδικότητα τους ζητείται να συνεργαστούν και να καταγράψουν τα σχόλιά τους για τη συγκεκριμένη άποψη, τα οποία αργότερα θα παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης. Ακολουθεί η ονοματοδοσία της ομάδας και η υπογραφή του «συμβολαίου» συνεργασίας, μίας συμφωνίας οι όροι της οποίας διατυπώνονται, καταγράφονται και υπογράφονται ξεχωριστά από τα μέλη της κάθε ομάδας. Η φάση αυτή διάρκειας ενός διώρου ολοκληρώνεται με τον ορισμό του συντονιστή κάθε ομάδας και τις οδηγίες από τον εκπαιδευτικό για το πώς θα δουλέψουν οι μαθητές/-τριες ομαδοσυνεργατικά και το ποιος θα είναι ο ρόλος του ίδιου.

Καλό είναι το επόμενο δίωρο οι μαθητές/-τριες ευρισκόμενοι στο Εργαστήριο Πληροφορικής να εξουκειωθούν με τη διαδικτυακή κοινότητα Wiki που έχει ήδη φτιάξει ο εκπαιδευτικός και να κάνουν τις πρώτες «δοκιμαστικές» αναρτήσεις τους.

Το παρόν σενάριο για την A' φάση (*Πριν την ανάγνωση*) προβλέπει δύο (2) διδακτικές ώρες. Οι μαθητές/-τριες προκειμένου να αποκτήσουν κίνητρα για την ανάγνωση που θα ακολουθήσει, και να επιστρατεύσουν τα προσωπικά τους βιώματα, τις προηγούμενες γνώσεις και παραστάσεις τους, βρίσκονται στο εργαστήριο Πληροφορικής και παρακολουθούν σε ολομέλεια το βίντεο με τον «Υμνο της αγάπης» από την A' επιστολή προς Κορινθίους του Αποστόλου Παύλου σε μουσική του Zbigniew Preisner από την *Mπλε ταινία* του Krysztof Kieslowski. Τους ζητείται

να σημειώσουν το γνώρισμα της αγάπης που τους έκανε εντύπωση, και να συμπληρώσουν ηλεκτρονικά έναν εννοιολογικό χάρτη (προβάλλεται με βιντεοπροβολέα) με όλα τα γνωρίσματα της αγάπης που αναφέρονται στον Ύμνο.

Στη συνέχεια εργάζονται σε ομάδες με ξεχωριστό για καθεμιά φύλλο εργασίας, το οποίο περιλαμβάνει:

α) αποσπάσματα από επιστημονικά κείμενα σχετικά με την έννοια του φύλου και τους ιστορικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες που παρεμβαίνουν και καθορίζουν τον ρόλο και την εικόνα των φύλων. Κριτήριο επιλογής των κειμένων αυτών αποτελεί το κατά πόσο ανταποκρίνονται στις προσληπτικές ικανότητες των μαθητών και στο επίπεδο γνωστικής τους ανάπτυξης. Σε περίπτωση που κάποιοι μαθητές/-τριες αντιμετωπίσουν δυσκολίες, αναμένεται η ομάδα να βοηθήσει για την εξομάλυνσή τους και φυσικά ο εκπαιδευτικός που λειτουργεί καθοδηγητικά.

β) μικρά λογοτεχνικά κείμενα μέσω των οποίων οι μαθητές/-τριες θα διαπιστώσουν ότι η ερωτική αγάπη, ιδωμένη από τη σκοπιά είτε του ερωτευμένου άνδρα είτε της ερωτευμένης γυναίκας, υπήρξε σε όλες τις εποχές σημαντική πηγή καλλιτεχνικής έμπνευσης. Τα κείμενα αυτά διαβάζονται μέσα στην τάξη και προετοιμάζουν την ανάγνωση που θα ακολουθήσει.

Οι δραστηριότητες που συνοδεύουν τα φύλλα εργασίας, είναι κοινές για όλες τις ομάδες, διαφοροποιούνται μόνον ως προς το περιεχόμενό τους. Ειδικότερα, όλες οι ομάδες καλούνται να παρουσιάσουν με προσχεδιασμένο προφορικό λόγο τα κύρια σημεία του επιστημονικού κειμένου, να αναγνωρίσουν τα γνωρίσματα της ερωτικής αγάπης στα λογοτεχνικά κείμενα και να τα σχολιάσουν ανάλογα με το φύλο του αφηγητή ή του ποιητικού υποκειμένου. Επίσης κοινή είναι και η δραστηριότητα αξιολόγησης, να αναρτήσουν, δηλαδή, στο Wiki της τάξης τους τις προσδοκίες τους για τη δεύτερη φάση της κυρίως ανάγνωσης και τα τραγούδια που επέλεξαν από το διαδίκτυο και ανταποκρίνονται σε αυτές. Με τη δραστηριότητα αυτή διαμοιράζονται οι επιλογές όλων και συν-διαμορφώνεται η στοχοθεσία της επόμενης φάσης.

Όσον αφορά την αξιολόγηση στη φάση αυτή, οι μαθητές/-τριες παράγουν τόσο προσχεδιασμένο προφορικό λόγο όσο και γραπτό (οι αναρτήσεις τους στο Wiki), ο οποίος αξιολογείται ως προς το περιεχόμενο και τα βασικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο προφοράς, λεξικογραμματικής και κειμενικής οργάνωσης.

B' φάση: Κυρίως ανάγνωση (8 διδακτικές ώρες)

1^ο δίωρο

Οι μαθητές/-τριες βρίσκονται στο εργαστήριο Πληροφορικής και σχολιάζουν για λίγο τις αναρτήσεις τους (προσδοκίες και τραγούδια) στο Wiki, όπως προέκυψαν από την Α' φάση. Ειδικότερα, οι καταγεγραμμένες προσδοκίες τους σε συνδυασμό με σαφείς οδηγίες που θα διθούν από τον εκπαιδευτικό για το πλαίσιο της εργασίας τους καθορίζουν σε έναν μεγάλο βαθμό την πορεία της Β' φάσης. Εξάλλου για τον σκοπό αυτό στα φύλλα εργασίας που μοιράζονται στη συνέχεια, προτάσσεται το πλαίσιο εντός του οποίου θα εργαστούν οι μαθητές/-τριες: *Έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε στους/στις συμμαθητές/-τριες σας τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε, με στόχο:* α) να αναδείξετε το αν και πώς διαφοροποιείται το ερωτικό βίωμα των προσώπων/ηρώων ανάλογα με το φύλο τους και β) να αιτιολογήσετε τις παρατηρήσεις σας παραπέμποντας στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται το κάθε κείμενο.

Οι ομάδες με τη συνδρομή των φύλλων εργασίας ξεκινούν να εργάζονται, ενώ παράλληλα κάποιοι μαθητής συντάσσει το χρονοδιάγραμμα των παρουσιάσεών τους. Συμφωνείται από κοινού ότι η εργασία από το Φύλλο, επειδή δεν είναι δυνατό να ολοκληρωθεί εντός του δίωρου, θα συνεχιστεί στο σπίτι διατηρώντας όμως τον ομαδικό της χαρακτήρα. Στο τέλος ενημερώνονται όλοι οι μαθητές/-τριες σχετικά με τα κείμενα που θα πρέπει να έχουν διαβάσει απαραιτήτως για το επόμενο μάθημα, προκειμένου να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν την παρουσίαση των συμμαθητών τους. Ειδικότερα θα παρουσιάσουν την εργασία τους η ομάδα Α και Β,

οι οποίες θα μελετήσουν τα κείμενα: α) *Λίβιστρος και Ροδάμνη* [[Άγουρος ποθοφλόγιστος](#)] και β) Μαρίνος Φαλιέρος, *Ερωτικά όνειρα* (απόσπασμα), και α) [Ανήζευρα κυράτσα μου](#) (Καταλόγια) και β) Γεωργίου Χορτάτση, *Ερωφίλη*, Πράξη Γ', Σκηνή Δεύτερη (στιχ. 147-184) αντίστοιχα.

2^ο δίωρο

Οι μαθητές/-τριες βρίσκονται στην αίθουσα διδασκαλίας και με τη βοήθεια ενός φορητού Η/Υ και ενός βιντεοπροβολέα παρουσιάζουν οι δύο πρώτες ομάδες την εργασία τους, έχοντας στη διάθεσή τους το πολύ 20' η καθημιά. Συγκεκριμένα η ομάδα Α' που μελέτησε τα κείμενα α) *Λίβιστρος και Ροδάμνη* [[Άγουρος ποθοφλόγιστος](#)] και β) Μαρίνος Φαλιέρος, *Ερωτικά όνειρα* (απόσπασμα) παρουσιάζει με ένα PowerPoint εμπλουτισμένο με εικόνα ή/και ήχο τα σημεία που είχαν ζητηθεί στο φύλλο εργασίας.

Ειδικότερα, δίνει σύντομες εξωκειμενικές πληροφορίες για τα ιπποτικά μυθιστορήματα, την υπόθεση του μυθιστορήματος *Λίβιστρος και Ροδάμνη* (απόσπασμα του οποίου μελέτησαν), και την εποχή, προκειμένου να αντιληφθούν όλοι την ιστορικότητα του κειμένου ευκολότερα. Αντίστοιχα στοιχεία παρουσιάζει η ομάδα και για τον Μαρίνο Φαλιέρο, εκπρόσωπο της πρώιμης περιόδου της Κρητικής λογοτεχνίας. Στη συνέχεια καταθέτει τις παρατηρήσεις της σχετικά με τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί ο στιχουργός στο α' απόσπασμα, εστιάζοντας κυρίως στην υπερβολή και την πληθώρα σύνθετων λέξεων, και τα σχόλια τους σχετικά με το πώς βιώνουν και εξωτερικεύουν τον έρωτά τους οι δύο νέοι του πρώτου αποσπάσματος. Για το δεύτερο απόσπασμα η ομάδα εστιάζει στη χρήση των ρητορικών ερωτημάτων ως χαρακτηριστικού του δημοτικού τραγουδιού και τις ομοιότητες και διαφορές που παρουσιάζει ως προς το περιεχόμενο με το πρώτο απόσπασμα. Στο τέλος (ή και στην αρχή της παρουσίασής τους) διαβάζει το κείμενο (και) με τον τρόπο που επιλέγει. Στον χρόνο που απομένει (περίπου 20') οι υπόλοιποι μαθητές/-τριες συζητούν με την ομάδα, υποβάλλοντας ερωτήματα ή καταθέτοντας τη δική τους ερμηνεία και

αξιολογώντας την παρουσίαση των συμμαθητών τους με κριτήρια: την έρευνα-αναζήτηση του υλικού, το περιεχόμενο, τη γλώσσα, την εικόνα, τη μουσική και τον τρόπο της προφορικής παρουσίασης.

Στο σημείο αυτό, επειδή υπάρχει ο κίνδυνος οι υπόλοιποι μαθητές/-τριες πληγ της ομάδας να είναι αμέτοχοι ή και αδιάφοροι, το παρόν σενάριο προβλέπει ατομική εργασία για όλη την υπόλοιπη τάξη (σχόλια με συγκεκριμένο θεματικό προσανατολισμό), το περιεχόμενο της οποίας σχετίζεται και με τη συζήτηση που έγινε στην τάξη. Για τα κείμενα της ομάδας Α΄ ζητείται από τους υπόλοιπους μαθητές/-τριες να αναρτήσουν στο Wiki την άποψή τους σχετικά με το ποια στάση των ερωτευμένων νέων θεωρούν πιο πειστική. Η δραστηριότητα αυτή δε δίνεται αποπλαισιωμένη αλλά εντάσσεται σε μία έρευνα που πρέπει να κάνει η ομάδα Α΄, η οποία στη συνέχεια θα συγκεντρώσει και θα αναρτήσει με πυκνωμένο λόγο τα σχόλια των συμμαθητών. Επομένως, οι μαθητές/-τριες- μέλη της ομάδας αξιολογούνται και ως προς τις τεχνικές πύκνωσης που χρησιμοποιούν προκειμένου να ανασυνθέσουν και να συμπυκνώσουν τα σχόλια των συμμαθητών τους, ενώ οι υπόλοιποι ως προς το περιεχόμενο και τη λεξικογραμματική οργάνωση του γραπτού λόγου που αναρτούν στο Wiki.

Η αξιολόγηση της ομάδας Α΄ ολοκληρώνεται με μία ατομική δραστηριότητα η οποία κατατίθεται γραπτά στον εκπαιδευτικό και έχει ως θέμα το εξής: *Με αφορμή τα δύο αποσπάσματα και αξιοποιώντας την εμπειρία σας να γράψετε σε μία σελίδα πώς θα βιώνατε εσείς τον χωρισμό («κούφια η ώρα»...) με τον/την αγαπημένο/-η σας. Ακόμη, κατά την ομαδική εργασία οι μαθητές/-τριες κρατούν προσωπικό ημερολόγιο, ενώ μετά την ολοκλήρωσή της συμπληρώνουν το έντυπο για την αυτοαξιολόγηση. Οι παρατηρήσεις αυτές είναι χρήσιμες για την αξιολόγησή τους ως προς τη συμμετοχή και τη συμβολή τους στη δουλειά της ομάδας.*

Την επόμενη ώρα του διώρου παρουσιάζει με τον ίδιο τρόπο την εργασία της η ομάδα Β¹. Τα κείμενα προς μελέτη είναι: α) Αν ήξευρα κυράτσα μου (Καταλόγια) και β) Γεωργίου Χορτάτση, *Ερωφίλη*, Πράξη Γ', Σκηνή Δεύτερη (στιχ. 147-184).

Ειδικότερα η ομάδα δίνει σύντομες εξωκειμενικές πληροφορίες για τα *Καταλόγια*, τη λογοτεχνική ένταξη και την εποχή, το ίδιο και για την *Ερωφίλη* για την οποία επιπροσθέτως ζητείται συνοπτικά η υπόθεση κι ένα βιογραφικό σημείωμα του Γεωργίου Χορτάτση. Στη συνέχεια καταθέτει τα σχόλιά της σχετικά με την ένταση του ερωτικού αισθήματος των δύο ζευγαριών, για το αν αυτή διαφοροποιείται ανάλογα με το φύλο και το κατά πόσο ενεργοποιεί τα ζευγάρια ώστε να υπερπηδήσουν εμπόδια που θέτουν οι κοινωνικές συμβάσεις της εποχής εκείνης. Ιδιαίτερη μνεία κάνει στη λειτουργία του διαλόγου ως αφηγηματικού τρόπου. Στο τέλος (ή και στην αρχή της παρουσίασής τους) διαβάζει το κείμενο/απόσπασμα (και) με τον τρόπο που επιλέγει.

Ακολουθεί η συζήτηση με διακριτικό συντονισμό από τον εκπαιδευτικό, ο οποίος μεταξύ των άλλων προετοιμάζει τους μαθητές/-τριες για τα σχόλια που θα αναρτήσουν στο Wiki σχετικά με τον τρόπο που εκδηλώνει τον έρωτά της η γυναίκα στις παραδοσιακές κοινωνίες, έτσι όπως αυτός προκύπτει από τα δύο κείμενα που μελέτησαν. Η αξιολόγηση της ομάδας συμπληρώνεται με την πύκνωση των σχολίων των συμμαθητών και με την ατομική δραστηριότητα: *Με αφορμή το απόσπασμα από τα Καταλόγια να γράψετε μία σελίδα ημερολογίου από την οπτική γωνία του ερωτευμένου νέου. Αν θέλετε, μπορείτε να δοκιμάσετε να γράψετε κι ένα ποίημα με αντίστοιχο περιεχόμενο*².

¹ Για ευνόητους λόγους δεν περιγράφεται από εδώ και στο εξής το «τυπικό» της παρουσίασης που είναι το ίδιο για όλες τις ομάδες, αλλά μόνον το περιεχόμενο, δηλαδή τα διαφορετικά κείμενα και οι διαφοροποιημένες δραστηριότητες.

² Είναι προφανές ότι η δραστηριότητα στην πρώτη της εκδοχή ακολουθεί το πνεύμα συγκεκριμένης ερώτησης που προβλέπει το Π.Δ. για την τελική αξιολόγηση, ενώ στη δεύτερη εκδοχή ανήκει στον χώρο της δημιουργικής γραφής.

3^ο δίωρο

Όλοι οι μαθητές/-τριες έχουν ολοκληρώσει τις ατομικές τους εργασίες, τα μέλη των ομάδων Α' και Β' τις καταθέτουν στον εκπαιδευτικό, οι υπόλοιποι τις έχουν αναρτήσει στο Wiki για να αρχίσει και η τελική επεξεργασία τους από τις ομάδες. Φυσικά, όλοι έχουν διαβάσει τα κείμενα (μετά από σύσταση του εκπαιδευτικού στο προηγούμενο μάθημα) που θα παρουσιαστούν από τις ομάδες Γ' και Δ'. Την πρώτη ώρα παρουσιάζει η ομάδα Γ' την εργασία της με τα κείμενα: α) Αγνώστου, [Έρωτος αποτελέσματα \[Η Ελενίτσα\]](#) και β) Βιτσέντζου Κορνάρου, [Έρωτόκριτος](#), [Γ. 891-936: Διάλογος ρήγα Ηράκλη και Πεζόστρατου].

Ειδικά για το κείμενο *Έρωτος αποτελέσματα* δίνει συνοπτικά εξωκειμενικές πληροφορίες (βασικά χαρακτηριστικά του έργου, λογοτεχνική ένταξη, εποχή) και την άποψή της για τον ρόλο τέτοιων βιβλίων στην παιδεία των υπόδουλων Ελλήνων καθώς και τα σχόλιά της για τη γλώσσα και την εναλλαγή ευθέος και πλαγίου λόγου. Σχετικά με το απόσπασμα από τον *Έρωτόκριτο* προσθέτει στις εξωκειμενικές πληροφορίες ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα του Κορνάρου και μία σύνοψη της υπόθεσης. Στη συνέχεια, παρουσιάζει τα κύρια χαρακτηριστικά του προξενιού έτσι όπως αποτυπώνονται και στα δύο κείμενα, με συγκεκριμένες παραπομπές σε αυτά. Μετά το πέρας της παρουσίασης (διάρκειας maximum 20') ακολουθεί η συζήτηση που μπορεί να εστιαστεί στο κοινωνικό πλαίσιο που εγγράφονται τα δύο κείμενα και στο ήθος των χαρακτήρων. Η εργασία της ομάδας Γ' ολοκληρώνεται με τη σύνοψη των σχολίων που θα αναρτηθούν από τους συμμαθητές/-τριες τους σχετικά με το κατά πόσο ισχύει στη σημερινή εποχή το προξενιό και ποιες μορφές έχει πάρει. Για την ατομική αξιολόγηση τα μέλη της ομάδας θα καταθέσουν στον εκπαιδευτικό γραπτή εργασία στο επόμενο μάθημα με θέμα: *Με αφορμή τα δύο κείμενα να γράψετε*

μία σελίδα ημερολογίου από την οπτική γωνία της νέας που αναγκάζεται να παντρευτεί από προξενιό³.

Την επόμενη ώρα σειρά έχει η ομάδα Δ, η οποία μελέτησε τα κείμενα: α) Μαρία Πολυδούρη, [«Κοντά σου»](#) και β) Τζέημς Τζούς, [«Η Έβελιν»](#). Δίνει με συνοπτικό τρόπο στοιχεία για τη ζωή και το έργο των δύο δημιουργών, την εποχή και τη λογοτεχνική σχολή των δύο κειμένων, σχολιάζει το ψυχικό κλίμα της ποιήτριας εντοπίζοντας λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εκφράζεται και καταθέτει την άποψή της σχετικά με το πώς λειτουργεί ο έρωτας για την Έβελιν, την ηρωίδα του διηγήματος. Ακολουθεί συζήτηση με τον διακριτικό συντονισμό του εκπαιδευτικού, η οποία μπορεί να σχετίζεται με τον έρωτα ως απόδραση από μία καταπιεστική καθημερινότητα ή με την ανίχνευση χαρακτηριστικών και των δύο κειμένων που δικαιολογούν την ένταξή τους στον νεορομαντισμό-νεοσυμβολισμό για το πρώτο και ρεαλισμό-νατουραλισμό για το δεύτερο. Η ομάδα Δ' ολοκληρώνει στο επόμενο δίωρο την εργασία της, αφού συνοψίσει τις διαπιστώσεις των συμμαθητών της που προέκυψαν από τη συγκριτική εξέταση των δύο κειμένων ως προς το περιεχόμενο και οι οποίες θα αναρτηθούν στο Wiki. Για την ατομική αξιολόγηση τα μέλη της ομάδας θα καταθέσουν στον εκπαιδευτικό γραπτή εργασία στο επόμενο μάθημα με θέμα: *Να συνθέσετε ένα σύντομο κείμενο για την υπόθεση του διηγήματος, το οποίο προσπαθεί να ελκύσει αναγνώστες και μάλιστα έφηβους.*

4^ο δίωρο

Όλοι οι μαθητές/-τριες έχουν ολοκληρώσει τις ατομικές τους εργασίες, τα μέλη των ομάδων Γ' και Δ' τις καταθέτουν στον εκπαιδευτικό, οι υπόλοιποι τις έχουν αναρτήσει στο Wiki για να αρχίσει και η τελική επεξεργασία τους από τις ομάδες.

3 Η οποία παραπέμπει ευθέως σε ερώτηση της τελικής αξιολόγησης.

Φυσικά όλοι έχουν διαβάσει τα κείμενα (μετά από σύσταση του εκπαιδευτικού στο προηγούμενο μάθημα) που θα παρουσιαστούν από τις ομάδες Ε' και ΣΤ'.

Την πρώτη ώρα παρουσιάζει η ομάδα Ε' την εργασία της με τα κείμενα: α) Γρηγόριος Ξενόπουλος, Στέλλα Βιολάντη (απόσπασμα) και β) Ράινερ Μαρία Ρίλκε, «Σβήσε τα μάτια μου». Δίνει με τρόπο συνοπτικό εξωκειμενικά στοιχεία για το πρώτο κείμενο (τη ζωή και το έργο του Γρηγόριου Ξενόπουλου, την υπόθεση του μυθιστορήματος, την ιστορική εποχή και τη λογοτεχνική σχολή) και αναλυτικότερα τα σημεία όπου αποτυπώνεται η δύναμη της αγάπης από τη σκοπιά της ερωτευμένης νέας και τα κύρια εκφραστικά μέσα με τα οποία αυτή αισθητοποιείται. Στη συνέχεια μετά από μία σύντομη αναφορά στη ζωή, το έργο και την εποχή του Ρίλκε περιγράφει τα εκφραστικά μέσα με τα οποία παρουσιάζεται στο ποίημα ο έρωτας στην πιο ακραία μορφή του. Ακολουθεί συζήτηση, η οποία λειτουργεί ως ένανσμα για τα σχόλια που θα αναρτήσουν οι υπόλοιποι μαθητές/-τριες σχετικά με το κατά πόσο φαίνεται και στα δύο κείμενα ότι ο έρωτας δεν εξαρτάται από το αίσθημα της ανταπόδοσης αλλά είναι μια υπέρτατη δύναμη που ωθεί τον άνθρωπο να υπερβεί τον εαυτό του. Η ομάδα ολοκληρώνει την εργασία της με την εξής ατομική δραστηριότητα: *Να μεταφέρετε σε πλάγιο λόγο το απόσπασμα «-Όχι, χίλιες φορές όχι!... Εγώ ορίζω τον εαυτό μου» από τη Στέλλα Βιολάντη (σ. 104). Τι παρατηρείτε;*

Τη δεύτερη ώρα παρουσιάζει την εργασία της η τελευταία ομάδα η ΣΤ', η οποία έχει μελετήσει τα κείμενα: α) Πώλ Ελυάρ, *Να κοιμάσαι* (μτφρ. Οδ. Ελύτης) και β) Αλμπέρτο Μοράβια, *To ξύπνημα*. Μετά από μία σύντομη αναφορά σε εξωκειμενικές πληροφορίες για το ποίημα και το διήγημα (τη ζωή και το έργο του Ελυάρ και του Μοράβια, καθώς και τη λογοτεχνική ένταξη του ποιήματος) η ομάδα επικεντρώνεται στο ποίημα και στα εκφραστικά μέσα με τα οποία αισθητοποιείται μια στιγμή ερωτικής ευδαιμονίας από τη σκοπιά του ερωτευμένου άντρα. Αντίστοιχα διαβάζει και σχολιάζει σύντομα τη σκηνή από το διήγημα στην οποία κορυφώνεται η ερωτική ευδαιμονία από τη σκοπιά του ερωτευμένου αφηγητή. Ακολουθεί συζήτηση,

η οποία μπορεί να αναφέρεται στην αναζήτηση και άλλων υπερρεαλιστικών στοιχείων του ποιήματος ή/και στο θέμα για το οποίο θα αναρτήσουν τα σχόλιά τους οι υπόλοιποι μαθητές/-τριες: κατά πόσο φαίνεται και στα δύο κείμενα ότι ο έρωτας ακόμη και όταν υποχωρεί για διάφορους λόγους, αφήνει πίσω του τα χνάρια του. Η ομάδα ολοκληρώνει την εργασία της με τη ατομική δραστηριότητα που θα παραδώσει στο επόμενο μάθημα με θέμα: *H ποίηση του Ελνάρ διακατέχεται από το αίσθημα ότι ο έρωτας είναι το κύριο αντιστάθμισμα της απελπισίας. Είναι, τελικά, κατά τη γνώμη σας ο έρωτας το αντιστάθμισμα της απελπισίας; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.*

Γ' φάση: Μετά την ανάγνωση (2 διδακτικές ώρες)

Στη φάση αυτή «οι μαθητές/-τριες παράγουν τον δικό τους λόγο όχι πια γύρω από τα κείμενα αλλά γύρω από το θέμα της διδακτικής ενότητας με την οποία ασχολήθηκαν, προκειμένου να διαπιστώσουν όλοι, διδάσκοντες και διδασκόμενοι, τι καινούριο έμαθαν, ποιες αντιλήψεις σχημάτισαν, ποια συναισθήματα ένιωσαν μέσα από τις αναγνώσεις και τις συζητήσεις τους. Η παραγωγή λόγου εννοείται ως έκφραση προσωπικών αντιλήψεων [...]» (ΦΕΚ Β 1562/27-6-2011, [Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α' Λυκείου](#), Αρθρ.6/σ. 21074).

Στο σενάριο προτείνεται για τη φάση αυτή μία «βιωματική» δραστηριότητα. Οι μαθητές/-τριες βρίσκονται στην τάξη καθισμένοι σε έναν μεγάλο κύκλο (τα θρανία έχουν αποσυρθεί στην άκρη της αίθουσας και στον έναν τοίχο έχει αναρτηθεί από τον εκπαιδευτικό ένα μεγάλο πανό από χαρτί). Με τη βοήθεια ενός φορητού υπολογιστή και ενός βιντεοπροβολέα όλοι μαζί διαβάζουν τα σχόλια που έγραψαν στη διαδικτυακή τους κοινότητα μετά την παρουσίαση των συμμαθητών τους κι έτσι όπως αυτά αποδόθηκαν συνοπτικά από την κάθε ομάδα. Στη συνέχεια μέσα σε 5' συμπληρώνουν ατομικά τη φράση *Ερωτεύομαι σημαίνει...* γράφοντας ένα μικρό κείμενο (μέχρι τριάντα λέξεις). Αφού ολοκληρώσουν, σηκώνονται και περπατούν στον χώρο της αίθουσας ανακατωμένα αγόρια και κορίτσια. Μόλις ακουστεί ο ήχος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παινιώνα της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

από ένα κρουστό όργανο (ντέφι, τύμπανο, ταμπούρλο που έχει ο/η εκπαιδευτικός) σταματούν κι ακουμπούν τον ώμο του πλησιέστερου συμμαθητή αν είναι κορίτσι, της πλησιέστερης συμμαθήτριας αν είναι αγόρι και αμέσως αυτός/αυτή διαβάζει το κείμενό του. Στη συνέχεια το αναρτά στο πανό της τάξης. Έτσι, ό,τι ερωτικό βίωμα έχουν οι ίδιοι ή/και ό,τι έχουν αποκομίσει για το ερωτικό βίωμα μετά τα πέντε δίωρα μαθήματα αποτυπώνεται και μάλιστα από τη σκοπιά του φύλου.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Πριν την ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Α'

☺ Στο μάθημα της Λογοτεχνίας θα διαβάσετε κείμενα -πεζά και ποιητικά- σχετικά με τα φύλα. Καλείστε να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας προφορικά για την έννοια του όρου και τα κύρια χαρακτηριστικά της. Θα σας βοηθήσει αν διαβάσετε το παρακάτω κείμενο:

Η έννοια του φύλου αναφέρεται στις βιολογικές και κοινωνικές διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το βιολογικό φύλο [sex] ενός ατόμου είναι γενετικά καθορισμένο, ενώ το κοινωνικό φύλο [gender] είναι πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο. Υπάρχουν επομένως δύο βιολογικά φύλα (το αρσενικό και το θηλυκό) και δύο κοινωνικά φύλα (το ανδρικό και το γυναικείο). Στην ελληνική γλώσσα αυτή η διάκριση είναι εμφανής στους προσδιορισμούς που χρησιμοποιούνται για το βιολογικό φύλο (αρσενικό και θηλυκό) και το κοινωνικό φύλο (ανδρικό και γυναικείο). Όταν αναφερόμαστε στην ταυτότητα του κοινωνικού φύλου [gender identity] εννοούμε την αυτοαντίληψη που διαμορφώνει ένα άτομο σχετικά με τον γυναικείο ή ανδρικό κοινωνικό ρόλο [gender role] που επιλέγει να ασκεί και ο οποίος μπορεί να είναι διαφορετικός από το βιολογικό φύλο. Ενώ το βιολογικό / κοινωνικό φύλο στην καθημερινή γλώσσα χρησιμοποιείται εναλλακτικά, στις κοινωνικές επιστήμες το κοινωνικό φύλο αναφέρεται ειδικά στις κοινωνικές διαφορές γνωστές ως ανδρικοί ή γυναικείοι κοινωνικοί ρόλοι. Ιστορικά το κίνημα του φεμινισμού [feminism] καθέρωσε την αντίληψη ότι πολλοί ρόλοι που αναφέρονται στο φύλο είναι κοινωνικά προσδιορισμένοι και δεν μπορούν να καθοριστούν με καθαρά βιολογικά κριτήρια.

Σημειώνεται πως η χρήση του όρου 'φύλο' στην κοινή γλώσσα αναφέρεται κυρίως στην διάκριση μεταξύ αρσενικού και θηλυκού. Αντίθετα, στις κοινωνικές επιστήμες ο όρος 'φύλο' εκφράζει μια κοινωνική, πολιτισμική ή ψυχολογική κατάσταση, διαφορετική από εκείνη του βιολογικού φύλου. Η διαφορά μεταξύ του κοινού και του επιστημονικού λόγου μπορεί να συσχετίστει με την διαφορά μεταξύ της κοινής αντίληψης για το φύλο ως φυσικό χαρακτηριστικό και της επιστημονικής αντίληψης για το φύλο ως πολιτισμικό χαρακτηριστικό.

(Ανακτήθηκε από τη διεύθυνση
http://spiridopoulou.files.wordpress.com/2012/06/koinoniko_fylo.pdf)

☺ Διαβάζοντας ένα πασίγνωστο απόσπασμα από την Αντιγόνη του Σοφοκλή (στο πρωτότυπο και σε μετάφραση) αναγνωρίζετε κάποια γνωρίσματα της ερωτικής αγάπης, τα οποία ενδεχομένως συχνά συζητάτε και μεταξύ σας. Αφού τα συγκεντρώσετε, τα παρουσιάζετε στην τάξη προφορικά ή/και σε μια διαφάνεια ppt. Μπορείτε να υποθέσετε αν πρόκειται για ανδρική ή γυναικεία «φωνή»;

Σοφοκλή, Αντιγόνη, Γ΄ στάσιμο , στιχ. 781-792	
Ἐρως ἀνίκατε μάχαν, στροφή Ἐρως, ὃς ἐν κτήμασι πίπτεις, ὃς ἐν μαλακαῖς παρειαῖς νεάνιδος ἐννυχεύεις, φοιτᾶς δ' ὑπερπόντιος ἐν τ' ἀγρονόμοις αὐλαῖς· καὶ σ' οὕτ' ἀθανάτων φύξιμος οὐδεὶς οὐθ' ἀμερίων σέ γ' ἀνθρώ- πων, ο δ' ἔχων μέμηνεν. Σὺ καὶ δικαίων ἀδίκους φρένας παρασπᾶς ἐπὶ λώβᾳ.	Ἐρωτα, που δε γονάτισες ποτέ στον πόλεμο, Ἐρωτα, που ορμάς και γεμίζεις την πλάση, που στ' απαλά τα μάγουλα της κόρης νυχτερεύεις, που σεργιανάς τις θάλασσες και των ξωμάχων τα κατώφλια, κανείς δε σου γλυτώνει μηδέ θνητός μηδέ αθάνατος· φωλιάζεις στο κορμί και το μανίζεις. Εσύ των δικαίων ξεστρατίζεις το νου και στο χαμό τον σέρνεις.

Για την παρουσίαση των δύο παραπάνω δραστηριοτήτων έχετε πέντε λεπτά στη διάθεσή σας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παινινά της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΛΛΑΣ
2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αναρωτιέστε γιατί άραγε ο/η καθηγητής/-τριά σας επέλεξε το θέμα του έρωτα για την ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Αφού συζητήσετε με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, να αναρτήσετε για το επόμενο μάθημα στο Wiki της τάξης σας τις προσδοκίες που έχετε από αυτήν τη νέα αναγνωστική σας περιπέτεια. Μπορείτε να αναζητήσετε στο διαδίκτυο και ερωτικά τραγούδια που σχετίζονται με τις προσδοκίες σας αυτές. Την επόμενη φορά θα συζητήσουμε όλοι μαζί τις επιλογές σας.

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Πριν την ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Β'

☺ Στο μάθημα της Λογοτεχνίας θα διαβάσετε κείμενα -πεζά και ποιητικά- σχετικά με τα φύλα. Καλείστε να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας προφορικά για ένα βασικό ερώτημα που απασχόλησε την επιστήμη: κατά πόσο το φύλο προσδιορίζεται από τα βιολογικά χαρακτηριστικά του ατόμου. Θα σας βοηθήσει αν διαβάσετε το παρακάτω κείμενο:

Μαθαίνοντας το ρόλο του άνδρα και το ρόλο της γυναίκας: ένα παράδειγμα πρωτογενούς κοινωνικοποίησης

Η συζήτηση για τον καταμερισμό εργασίας, τους συζυγικούς και τους επαγγελματικούς ρόλους συνδέεται και με την έννοια του φύλου, η οποία αποτέλεσε στη δεκαετία του '60 αντικείμενο μελέτης των κοινωνικών επιστημών. Διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις, που προέρχονται κυρίως από την κοινωνιολογία και την ψυχολογία, ερμηνεύουν τους μηχανισμούς μέσα από τους οποίους κάθε φύλο ενσωματώνει τελικά όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που συγκροτούν την ταυτότητα του.

Το βασικό ερώτημα που απασχόλησε τους θεωρητικούς των κοινωνικών επιστημών ήταν: το φύλο προσδιορίζεται από τα βιολογικά ή από τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του ατόμου; Για παράδειγμα, το ότι «οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για την ανατροφή των παιδιών» ή το ότι «έχουν επιφορτιστεί με τις οικιακές εργασίες» ή ακόμη το ότι «αμείβονται λιγότερο ως μισθωτές από τους άνδρες» μπορεί να ερμηνευτεί με προσφυγή στο βιολογικό παράγοντα ή είναι «κοινωνική κατασκευή»;

Οι διάφορες ερμηνευτικές θεωρίες συγκροτούν δύο ομάδες: A) Η μία ομάδα προτάσσει το **βιολογικό παράγοντα** και τον καθιστά υπεύθυνο για τη μεταβίβαση των χαρακτηριστικών στα δύο φύλα. B) Η δεύτερη ομάδα προτάσσει τις θεωρίες της **κοινωνικής εκμάθησης** των ρόλων.

Σύμφωνα με την **πρώτη θεωρητική οπτική**:

α) Οι ψυχολογικές ιδιότητες, οι κλίσεις και οι ικανότητες των αγοριών και των κοριτσιών αποδίδονται σε έμφυτες ιδιότητες που συνδέονται με τις ανατομικές διαφορές των δύο φύλων. Για παράδειγμα τα κορίτσια είναι πιο ευαίσθητα από τα αγόρια ή ότι έχουν χαμηλότερες επιδόσεις στα μαθηματικά σε σχέση με τα αγόρια αποδίδεται στα έμφυτα και βιολογικά χαρακτηριστικά των δύο φύλων και όχι στις διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες ανατροφής τους.

β) Το φύλο αποτελεί κριτήριο «κανονικής» συμπεριφοράς και αξιολόγησης της: άλλα πρέπει να κάνουν οι άνδρες και άλλα οι γυναίκες και επομένως είναι αναμενόμενο τα άτομα να συμπεριφέρονται με τις ιδιότητες που προσιδίαζουν στο φύλο τους. Αυτή η αρχή ισχύει για όλες τις πτυχές της συμπεριφοράς των δύο φύλων, από τη σεξουαλική έκφραση έως την πολιτική εκπροσώπηση. Το αποτέλεσμα αυτής της

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παινιά της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

οππικής είναι η χαμηλή εκπροσώπηση των γυναικών σε πολλά επαγγέλματα (π.χ. χειρουργοί πιλότοι, βουλευτές), γεγονός που αποτελεί τη δικαιολόγηση και τη διαιώνιση της ανισότητας μεταξύ των δύο φύλων.

Από το βιβλίο της [Κοινωνιολογίας](#) της Γ' Λυκείου

☺ Διαβάζοντας ένα ποίημα της Σαπφούς (στο πρωτότυπο και σε μετάφραση) αναγνωρίζετε κάποια γνωρίσματα της ερωτικής αγάπης, τα οποία ενδεχομένως συχνά συζητάτε και μεταξύ σας. Αφού τα συγκεντρώσετε, τα παρουσιάζετε στην τάξη προφορικά ή/και σε μια διαφάνεια ppt. Μπορείτε να εντοπίσετε αν πρόκειται για ανδρική ή γυναικεία «φωνή»;

Σαπφώ, απόσπασμα (μτφρ. Οδυσσέα Ελύτη)	
<p>δέδυκε μὲν ἀ σελάννα καὶ Πληιάδες μέσαι δὲ νύκτες παρὰ δ' ἔρχετ' ὄρα ἐγὼ δὲ μόνα κατεύδω ἀλγεσίδωρος μυθόπλοκος</p> <p>Ἐρως δ' ἐτίναξέ μοι φρένας ώς ἄνεμος κατ ὅρος ἐμπέτων.</p>	<p>Γρήγορα η ώρα πέρασε μεσάνυχτα κοντεύουν πάει το φεγγάρι πάει και η Πούλια βασιλέψανε και μόνο εγώ κείτομαι δω μονάχη κι έρημη. Ο Έρωτας που βάσανα μοιράζει ο Έρωτας που παραμύθια πλάθει μου ἀρπαξε την ψυχή μου και την τράνταξε ίδια καθώς ο αγέρας από τα βουνά χυμάει μέσα στους δρυς φυσομανώντας</p>

⚠ Για την παρουσίαση των δύο παραπάνω δραστηριοτήτων έχετε πέντε λεπτά στη διάθεσή σας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αναρωτιέστε γιατί άραγε ο/η καθηγητής/-τριά σας επέλεξε το θέμα του έρωτα για τη ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Αφού συζητήσετε με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, να αναρτήσετε για το επόμενο μάθημα στο Wiki της τάξης σας τις προσδοκίες που έχετε από αυτήν τη νέα αναγνωστική σας περιπέτεια, καθώς και ερωτικά τραγούδια που θα αναζητήσετε στο διαδίκτυο και σχετίζονται με τις προσδοκίες σας αυτές. Την επόμενη φορά θα συζητήσουμε όλοι μαζί τις επιλογές σας.

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Πριν την ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Γ'

☺ Στο μάθημα της Λογοτεχνίας θα διαβάσετε κείμενα –πεζά και ποιητικά– σχετικά με τα φύλα. Καλείστε να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας προφορικά για ένα βασικό ερώτημα που απασχόλησε την επιστήμη: κατά πόσο το φύλο προσδιορίζεται από τα κοινωνικά χαρακτηριστικά του ατόμου. Θα σας βοηθήσει αν διαβάσετε το παρακάτω κείμενο:

Μαθαίνοντας το ρόλο του άνδρα και το ρόλο της γυναίκας: ένα παράδειγμα πρωτογενούς κοινωνικοποίησης

Μετά τις διαπιστώσεις των κοινωνικών ανθρωπολόγων, οι οποίοι μελέτησαν απλές και σύνθετες κοινωνίες (π.χ. M. Mead 1935) και παρατήρησαν σημαντικές παραλλαγές στον καταμερισμό της εργασίας μεταξύ των δύο φύλων η έννοια του φύλου αλλάζει περιεχόμενο. Με την ιστορική πλέον φράση της Σιμόν ντε Μποβουάρ (Simone de Beauvoir, 1908-1986) ότι «η γυναίκα δε γεννιέται αλλά μάλλον γίνεται» καθώς και με τη συμβολή των φεμινιστικών σπουδών, διατυπώνεται μια νέα θεωρητική οπτική στη δεκαετία του 70. Σύμφωνα με αυτήν το φύλο κατασκευάζεται και ο ρόλος του κάθε φύλου διαφέρει από πολιτισμό σε πολιτισμό. Άρα και οι αξιολογήσεις που σχετίζονται με τα φύλα είναι και αυτές προϊόντα του πολιτισμού, που μεταδίδονται μέσα από τη διαδικασία της μάθησης.

Σύμφωνα με τη δεύτερη οπτική, της κοινωνικής εκμάθησης των ρόλων, δίνεται έμφαση στην καθοριστική επίδραση της κοινωνίας στην κατασκευή του φύλου (και όχι της φύσης ή της βιολογίας). Το αγόρι μαθαίνει να συμπεριφέρεται ως αγόρι, όπως άλλωστε και το κορίτσι μαθαίνει να συμπεριφέρεται ως κορίτσι, και αυτό συμβαίνει κατ' αρχάς μέσα στην οικογένεια με την **κοινωνικοποίηση**.

Το κορίτσι μαθαίνει –είτε μέσω των παιχνιδιών είτε μέσω των καθημερινών πρακτικών της μητέρας του, την οποία καλείται να βοηθήσει– ότι προορίζεται για τις οικιακές εργασίες και την καθημερινή διαχείριση της οικιακής οικονομίας, αποκλεισμένο σε ένα χώρο ιδιωτικό, με κύριο προορισμό το γάμο και τη μητρότητα, ώστε να λειτουργήσει «ως νοικοκυρά στο δικό της σπίτι». Κάθε παρέκκλιση από το ρόλο αυτό αποτελεί παραβίαση του κανονιστικού προτύπου, δηλαδή παραβίαση του κοινωνικού κανόνα, και επιφέρει κοινωνική απαξίωση: «δεν είναι αυτή για σπίτι», «είναι ανοικοκύρευτη». Αντίθετα, το αγόρι μαθαίνει μέσα από ανάλογες πρακτικές ότι προορίζεται για την εκπροσώπηση της οικογένειας προς «τα έξω», για το δημόσιο, τον επίσημο χώρο, για τις εξωτερικές εργασίες και ασχολίες του γυναικείου φύλου, όπως η ανατροφή των παιδιών και η καθαριότητα του σπιτιού. Κάθε παρέκκλιση από το ρόλο που καλείται να ασκήσει το αγόρι αποτελεί αμφισβήτηση του ανδρισμού του: «πού ακούστηκε αγόρι να μαγειρεύει;» ή «οι άνδρες δεν κλαίνε».

Από το βιβλίο της [Κοινωνιολογίας](#) της Γ' Λυκείου στη

☺ Διαβάζοντας ένα απόσπασμα του Ίβυκου (λυρικός ποιητής-6^{ος} αι. π.Χ) (στο πρωτότυπο και σε μετάφραση) αναγνωρίζετε κάποια γνωρίσματα της ερωτικής αγάπης, τα οποία ενδεχομένως συχνά συζητάτε και μεταξύ σας. Αφού τα συγκεντρώσετε, τα παρουσιάζετε στην τάξη προφορικά ή/και γραπτά σε μια διαφάνεια ppt. Μπορείτε να υποθέσετε αν πρόκειται για ανδρική ή γυναικεία «φωνή»;

Τίτλος, απόσπασμα 286 (μτφρ. Μ. Κοπιδάκης)	
ἡρι μὲν αῖ τε Κυδώνιαι μηλίδες ἀρδόμεναι ρόαν ἐκ ποταμῶν, ἵνα Παρθένων κῆπος ἀκήρατος, αἵ τ' οἰνανθίδες 5 αὐξόμεναι σκιεροῖσιν ύψος ἔρνεσιν οἰναρέοις θαλέθοισιν· ἐμοὶ δ' ἔρος οὐδεμίαν κατάκοιτος ὥραν. ττετ ὑπὸ στεροπᾶς φλέγων Θρηίκιος Βορέας 10 ἀίσσων παρὰ Κύπριδος ἀζαλέ- αις μανίαισιν ἐρεμνὸς ἀθαμβῆς ἐγκρατέως πεδόθεν τφυλάσσειτ ήμετέρας φρένας	Την ἀνοιξη οι κυδωνιές ανθίζουν, Ρουφούν το νερό των ποταμών, Εκεί στον απάτητο Νεραϊδόκηπο. Κάτω από τα σκιερά αμπελόφυλλα 5 αρχίζουν να γρομπιάζουν ¹ τα σταφύλια. Ο Έρωτας ο δικός μου δεν κοιμάται ολοχρονίς. Βοριάς Θρακιώτης σηκώνεται Από την Κύπριδα και αστραποβολεί, αδίστακτος, σκοτεινός λυσσομανά και συνταράζει την καρδιά μου σύρριζα

Για την παρουσίαση των δύο παραπάνω δραστηριοτήτων έχετε πέντε λεπτά στη διάθεσή σας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αναρωτιέστε γιατί άραγε ο/η καθηγητής/-τριά σας επέλεξε το θέμα του έρωτα για τη ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Αφού συζητήσετε με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, να αναρτήσετε για το επόμενο μάθημα στο Wiki της τάξης σας τις προσδοκίες που έχετε από αυτήν τη νέα αναγνωστική σας περιπέτεια, καθώς και ερωτικά τραγούδια που θα αναζητήσετε στο διαδίκτυο και σχετίζονται με τις προσδοκίες σας αυτές. Την επόμενη φορά θα συζητήσουμε όλοι μαζί τις επιλογές σας.

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Πριν την ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Δ'

☺ Στο μάθημα της Λογοτεχνίας θα διαβάσετε κείμενα -πεζά και ποιητικά- σχετικά με τα φύλα. Καλείστε να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας προφορικά για τους ρόλους και την εικόνα των φύλων στην πατριαρχική κοινωνία, και ειδικότερα πατριαρχική οικογένεια. Θα σας βοηθήσει αν διαβάσετε το παρακάτω κείμενο:

Οικογένεια και φύλο

Ο κυριότερος μηχανισμός μέσα από τον οποίο το βιολογικό φύλο αλλάζει σε κοινωνικό φύλο (δηλαδή σε συμπεριφορές, ρόλους, πρακτικές) είναι η οικογένεια και οι συγγενείς που περιβάλλουν ένα παιδί από τα πρώτα του βήματα. Για το λόγο αυτό άλλωστε η οικογένεια ονομάστηκε μηχανισμός πρωτογενούς κοινωνικοποίησης. Επομένως οι ρόλοι των δυο φύλων μαθαίνονται στο πλαίσιο της οικογένειας και δεν αποτελούν δεδομένα της φύσης ούτε έμφυτες κλίσεις και δεξιότητες. Αντίθετα, αποτελούν σύμβολα μιας κοινωνικής σχέσης η οποία είναι κοινωνικά και ιστορικά προσδιορισμένη.

Σε μια πατριαρχική εκτεταμένη οικογένεια τα παιχνίδια των παιδιών και οι οικογενειακές πρακτικές, στις οποίες καλούνται να συμμετέχουν διαφοροποιημένα κατά φύλο τα παιδιά, αναπαράγουν τα πρότυπα της ανδρικής «κυριαρχίας» και της γυναικείας «υποταγής». Τα παιδιά υπακούουν στους γονείς [βρίσκονται σε παρόμοια θέση όπως και οι γυναίκες] ενώ παράλληλα, δεν ανατρέφονται με βάση τις ψυχοσωματικές τους ανάγκες αλλά τη συνεισφορά τους στις κοινές οικογενειακές ασχολίες που έχουν ως στόχο την επιβίωση της οικογένειας. ([Κοινωνιολογία](#) Γ' Λυκείου)

Ο γάμος στηρίζεται στα κοινωνικο-οικονομικά συμφέροντα των δύο συμβαλλομένων οικογενειών. Επομένως, ο έρωτας ή η ρομαντική αγάπη δεν αποτελεί προϋπόθεση. Η επιλογή συντρόφου γίνεται από τους γονείς και οι επιθυμίες του ζευγαριού δε θεωρούνται συνήθως σημαντικές. Για παράδειγμα έτσι, όταν κάποιο άτομο βρίσκεται σε ηλικία γάμου, η επιλογή συντρόφου γίνεται από τους γονείς στη βάση συγκεκριμένων κοινωνικο-οικονομικών δεδομένων ενώ τα δύο υποψήφια άτομα παραμένουν, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, αμέτοχα στην όλη διαδικασία.

Οικογένεια και αλλαγή, <http://sciencearchives.wordpress.com/2011/01/07/%CE%AD-%CF%8D-%CE%AC/>

☺ Διαβάζοντας τα δύο δημοτικά τραγούδια αναγνωρίζετε κάποια γνωρίσματα της ερωτικής αγάπης, τα οποία ενδεχομένως συχνά συζητάτε και μεταξύ σας. Αφού τα συγκεντρώσετε, τα παρουσιάζετε στην τάξη προφορικά ή/και σε μια διαφάνεια ppt. Μπορείτε να συγκρίνετε τα δύο τραγούδια ως προς την ανδρική και τη γυναικεία «φωνή»;

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δημοτικά τραγούδια

ΤΟ ΔΟΚΙΜΙΝ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ [δοκίμιν=δοκιμή]

Σαράντα δυο αρχοντόπουλα μια κόρη ναγαπούσαν,
κόρη πανώρια κι' όμορφη και 'ς τα φλωριά χωσμένη.
Κι' όλοι νεκαλεστήκανε μια μέρα για να πάνε.

Γεμίζου οι στάβλοι νάλογα, τα παραθύρια σέλλαις,
και τα πορτοπαράθυρα σκάλαις και χαλινάρια.

Στρώνει την τάβλα να γευτούν πολλώ λογιώ τραπέζι.
"Τρώτε και πίνετε, άρχοντες, κ' εγώ να σας φηγούμαι.
Μέσα 'ς το περιβόλι μου, 'ς τη μέση της αυλής μου,
μάρμαρο νέχει ο αφέντης μου, δοκίμιν της αγάπης,
κι' όποιος βρεθή και πιάση το, κι' οπίσω του το ρήξη,
εκείνος είναι ο άντρας μου κ' εγώ είμαι η ποθητή του."

Κι' ούλοι μονοσυνάγουνται, κι' ούλοι το δοκιμάζουν,
κ' ένας το παίρνει δάχτυλο, κι' άλλος μούτε καθόλου,
και της Μαριάς ο ψυχογιός, τάξιο το παλληκάρι,
μονοχεριάρι τό πιασε κι' οπίσω του το ρίχτει.

"Εγώ είμαι, κόρη, ο άντρας σου και συ είσαι η ποθητή
μου".

ΕΒΑΨΑΝ ΤΑ ΠΑΝΤΑ

Απόψε δεν κοιμήθηκα και πάλι νυστάζω,
γιατί κουβέντιασα πολύ με μια γειτόνισσα μου,
που'χε τα μάτια σαν ελιές, τα φρύδια σα γαϊτάνι,
είχε και τα χειλάκια της με το βερτζί βαμμένα.

Έσκυψα και τα φίλησα και βάψαν τα δικά μου
σ' εφτά ποτάμια τα' πλυννα και τα εφτά εβάψαν
κι έβαψε η άκρη του γιαλού και η μέση του πελάου.

Κατέβη αϊτός να πιει νερό και βάψαν τα φτερά του
στους ουρανούς ανέβηκε και βάψαν τα ουράνια.

Για την παρουσίαση των δύο παραπάνω δραστηριοτήτων έχετε πέντε λεπτά στη διάθεσή σας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παινιώνα της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΛΛΑΣ
2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αναρωτιέστε γιατί άραγε ο/η καθηγητής/-τριά σας επέλεξε το θέμα του έρωτα για τη ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Αφού συζητήσετε με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, να αναρτήσετε για το επόμενο μάθημα στο Wiki της τάξης σας τις προσδοκίες που έχετε από αυτήν τη νέα αναγνωστική σας περιπέτεια, καθώς και ερωτικά τραγούδια που θα αναζητήσετε στο διαδίκτυο και σχετίζονται με τις προσδοκίες σας αυτές. Την επόμενη φορά θα συζητήσουμε όλοι μαζί τις επιλογές σας.

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Πριν την ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Ε'

☺ Στο μάθημα της Λογοτεχνίας θα διαβάσετε κείμενα -πεζά και ποιητικά- σχετικά με τα φύλα. Καλείστε να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας προφορικά για τους ρόλους και την εικόνα των φύλων στη σύγχρονη οικογένεια Θα σας βοηθήσει αν διαβάσετε το παρακάτω κείμενο:

Σε μια σύγχρονη πυρηνική οικογένεια, με εργαζόμενους και τους δύο γονείς και με σχέσεις ισοτιμίας μεταξύ τους, ο μηχανισμός εκμάθησης των ρόλων είναι (ή μπορεί να είναι) διαφορετικός. Δεν υπάρχουν αποκλεισμόι λόγω φύλου ούτε στα παιδικά παιχνίδια ούτε στις οικιακές εργασίες στις οποίες καλούνται να βοηθήσουν τα παιδιά. Οι χώροι δε χωρίζονται σε γυναικείους (η κουζίνα ως αποκλειστικά γυναικείος χώρος) και ανδρικούς, ενώ το κορίτσι μαθαίνει ότι δεν έχει μόνο έναν προορισμό στη ζωή του, να γίνει δηλαδή μια καλή νοικοκυρά και μια καλή μητέρα.

Συνεπώς στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες οι άνδρες και οι γυναίκες κατανέμουν κατά έναν ισότιμο τρόπο (ή τουλάχιστον προσπαθούν να κατανείμουν) τη δημόσια και την οικιακή σφαίρα. Αυτό συμβαίνει γιατί, η γυναίκα, εισερχόμενη στον επαγγελματικό στίβο, αναγκάστηκε σε μια αναπροσαρμογή των δραστηριοτήτων που αφορούσαν το ρόλο της, το χρόνο της, αλλά και την ταυτότητα της. Παράλληλα όμως και ο άνδρας προσπαθεί να διαχειριστεί με νέους όρους το ρόλο του στην οικογένεια.

Ακόμη, παρατηρείται μια μετατόπιση από τους εξωτερικούς ελέγχους της συμπεριφοράς του ατόμου (αυστηρές απαγορεύσεις που επέβαλλε προς το άτομο η παραδοσιακή κοινωνία) στους εσωτερικούς ελέγχους που σχετίζονται με τη συνείδηση του κάθε ατόμου (τα συναισθήματα ενοχής και τύψεων). Η ομοιομορφία που υπήρχε παλαιότερα ανάμεσα στα μέλη κάθε κοινωνίας ήταν αποτέλεσμα του έντονου κοινωνικού ελέγχου που ασκούσε η κοινωνία στα μέλη της, φαινόμενο που σήμερα περιορίζεται αφού οι πράξεις του ατόμου καθοδηγούνται από εσωτερικούς, εξατομικευμένους ελέγχους. Σήμερα υπάρχει μια πληθώρα παραγόντων που επηρεάζουν τις προτιμήσεις στην επιλογή συντρόφου, τις επιλογές και τα αποτελέσματα αυτών των σχέσεων.

Από το βιβλίο της [Κοινωνιολογίας](#) της Γ' Λυκείου

Οικογένεια και αλλαγή, <http://sciencearchives.wordpress.com/2011/01/07/%CE%AD-%CF%8D-%CE%AC/>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

☺ Διαβάζοντας το ποίημα που ακολουθεί, αναγνωρίζετε κάποια γνωρίσματα της ερωτικής αγάπης, τα οποία ενδεχομένως συχνά συζητάτε και μεταξύ σας. Αφού τα συγκεντρώσετε, τα παρουσιάζετε στην τάξη προφορικά ή/και σε μια διαφάνεια ppt. Μπορείτε να αναγνωρίσετε αν η ποιητική «φωνή» είναι γυναικεία ή ανδρική;

Μυρτιώτισσα, «Σ' αγαπώ»

Σ' αγαπώ δεν μπορώ

τίποτ' άλλο να πω

πιο βαθύ, πιο απλό,

πιο μεγάλο!

κ' η καρδιά μου σκιρτά

κι όλη ζήλεια ζητά

να σου γίνει ως αυτά προσκεφάλι!

Μπρος στα πόδια σου εδώ

Με λαχτάρα σκορπώ

Τον πολύφυλλο ανθό

Της ζωής μου.

Και για στρώμα καλέ,

πάρε όλην εμέ-

σβήσ' τη φλόγα σε με

της φωτιάς σου,

Ω μελίσσι μου, πιες

απ' αυτόν τις γλυκές,

τις αγνές ευωδιές

της ψυχής μου!

ενώ δίπλα σου εγώ

τη ζωή θ' αγρικώ

να κυλάει στο ρυθμό

της καρδιάς σου!...

Τα δυο χέρια μου – να!

στα προσφέρω δετά,

για να γείρεις γλυκά

το κεφάλι,

Σ' αγαπώ δεν μπορώ

τίποτ' άλλο να πω

πιο βαθύ, πιο απλό,

πιο μεγάλο!

Για την παρουσίαση των δύο παραπάνω δραστηριοτήτων έχετε πέντε λεπτά στη διάθεσή σας

Αναρωτιέστε γιατί άραγε ο/η καθηγητής/-τριά σας επέλεξε το θέμα του έρωτα για τη ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Αφού συζητήσετε με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, να αναρτήσετε για το επόμενο μάθημα στο Wiki της τάξης σας τις προσδοκίες που έχετε από αυτήν τη νέα αναγνωστική σας περιπέτεια, καθώς και ερωτικά τραγούδια που θα αναζητήσετε στο διαδίκτυο και σχετίζονται με τις προσδοκίες σας αυτές. Την επόμενη φορά θα συζητήσουμε όλοι μαζί τις επιλογές σας.

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Πριν την ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Στ'

☺ Στο μάθημα της Λογοτεχνίας θα διαβάσετε κείμενα -πεζά και ποιητικά- σχετικά με τα φύλα. Καλείστε να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας προφορικά για το πώς αντιμετωπίζουν τον έρωτα τα δύο φύλα και σε τι διαφοροποιούνται. Θα σας βοηθήσει αν διαβάσετε το παρακάτω κείμενο:

Η λέξη «έρωτας» δεν έχει την ίδια σημασία για το ένα και για το άλλο φύλο κι αυτό αποτελεί μία πηγή των σοβαρών παρεξηγήσεων που κρατούν τα δύο στρατόπεδα αντιμέτωπα... Υπάρχουν άντρες που σε μερικές στιγμές της ζωής τους φάνηκαν παθιασμένοι εραστές. Δεν υπάρχει όμως ούτε ένας που να μπορεί να τον χαρακτηρίσεις «μεγάλο ερωτευμένο». Και στις πιο βίαιες εκδηλώσεις τους δεν εγκαταλείπονται ποτέ ολοκληρωτικά. Ακόμα κι όταν γονατίζουν μπροστά στην αγαπημένη, εκείνο που σκέφτονται είναι πώς να εξουδετερώσουν την αντίστασή της, πώς να την υποτάξουν σεξουαλικά. Ως το μεδούλι των οστών τους παραμένουν κυριαρχικά, ανεξάρτητα άτομα. Η αγαπημένη γυναίκα αποτελεί μία αξία ανάμεσα σε τόσες άλλες. Θέλουν να την ενσωματώσουν στην ύπαρξή τους κι όχι να καταποντισθούν μέσα της. Για τη γυναίκα, αντίθετα, ο έρωτας είναι η ολόπλευρη εγκατάλειψη προς όφελος του αγαπημένου. ... Η διαφορά που παρουσιάζει η φύση των δύο φύλων καθρεφτίζεται στις αντιλήψεις που σχηματίζουν για τον έρωτα ο άντρας και η γυναίκα. Το αυτόνομο άτομο, το υποκείμενο, που αποτελεί ανεξάρτητη ύπαρξη και κατέχεται από την ανησυχία και τη γνώση της υπεροχής, πασχίζει να επεκτείνει την επιρροή του, τη θέση του πάνω στον κόσμο. Η φιλοδοξία του το κινεί σε δράση. Άλλα μια «επουσιώδης» ύπαρξη δεν μπορεί να αποκαλύψει το απόλυτο στην υποκειμενικότητά της. Μια ύπαρξη αμετακίνητη είναι αδύνατο να πραγματωθεί με τη δράση. Φυλακισμένη στη σφαίρα του σχετικού, αφιερωμένη στο αρσενικό από την παιδική της ηλικία, συνηθισμένη να βλέπει στο πρόσωπό του τον αναμφισβήτητο κυρίαρχο, ονειρεύεται να ξεπεράσει τον εαυτό της και να εξομοιωθεί με αυτά τα ανώτερα όντα, να ενωθεί, να γίνει ένα μ' αυτές τις ηγεμονικές ανθρώπινες υπάρξεις. Δεν υπάρχει άλλη διέξοδος από την εξαφάνιση κορμού και ψυχής μέσα στο αρσενικό απόλυτο και ουσιαστικό στοιχείο. Αφού είναι καταδικασμένη στην αιώνια εξάρτηση, προτιμάει, αντί να υπακούει σε τυράννους –γονείς, σύζυγο, προστάτη- να υπηρετεί ένα θεό. Επιθυμεί τόσο έντονα τη σκλαβιά της, που νομίζει πως έχει κατακτήσει την ελευθερία. Θα αγωνισθεί να υπερνικήσει την κατάστασή της σαν «επουσιώδες αντικείμενο» παίρνοντας χωρίς επιφύλαξη τη θέση του αντικείμενου. Μέσα από τη σάρκα της, τα αισθήματά της και τις κάθε λογής εκδηλώσεις της θα υψώσει στα μεσούρανα τον αγαπημένο, αναγνωρίζοντάς τον σαν αξία και σαν υπέρτατη πραγματικότητα. Θα εκμηδενιστεί μπροστά του κι ο έρωτας θα μεταβληθεί σε θρησκεία.

Σιμόν ντε Μπωβουάρ (1908-1986), *Το Δεύτερο Φύλο* (1949), μτφρ. Κ. Σιμόπουλου. Αθήνα: Γλάρος 1979,
σ. 694-695.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

☺ Διαβάζοντας το απόσπασμα από το Μονόγραμμα του Οδυσσέα Ελύτη αναγνωρίζετε κάποια γνωρίσματα της ερωτικής αγάπης, τα οποία ενδεχομένως συχνά συζητάτε και μεταξύ σας. Αφού τα συγκεντρώσετε, τα παρουσιάζετε στην τάξη προφορικά ή/και σε μια διαφάνεια ppt. Ποια «φωνή» -ανδρική ή γυναικεία- αναγνωρίζετε εσείς και γιατί;

Οδυσσέας Ελύτης, Μονόγραμμα (απόσπασμα)

IV

Το λουλούδι αυτό της καταιγίδας και, μ' ακούς
της αγάπης
μια για πάντα το κόψαμε
και δεν γίνεται ν' ανθίσει αλλιώς, μ' ακούς
σ' άλλη γη σ' άλλο αστέρι, μ' ακούς
δεν υπάρχει το χώμα, δεν υπάρχει ο αέρας
που αγγίξαμε, ο ίδιος, μ' ακούς

Και κανείς κηπουρός δεν ευτύχησε σ' άλλους καιρούς

Από τόσον χειμώνα κι από τόσους βοριάδες, μ' ακούς
να τινάξει λουλούδι, μόνο εμείς, μ' ακούς
μες στη μέση της θάλασσας

Από μόνο το θέλημα της αγάπης, μ' ακούς
ανεβάσαμε ολόκληρο νησί, μ' ακούς
με σπηλιές και με κάβους κι ανθισμένους γκρεμούς
Άκου, άκου
Ποιος μιλεί στα νερά και ποιος κλαίει - ακούς;
Ποιος γυρεύει τον άλλο, ποιος φωνάζει - ακούς;
Είμ' εγώ που φωνάζω κι είμ' εγώ που κλαίω, μ' ακούς
Σ' αγαπώ, σ' αγαπώ, μ' ακούς.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παινιά της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Για την παρουσίαση των δύο παραπάνω δραστηριοτήτων έχετε πέντε λεπτά στη διάθεσή σας

Αναρωτιέστε γιατί άραγε ο/η καθηγητής/-τριά σας επέλεξε το θέμα του έρωτα για τη ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Αφού συζητήσετε με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, να αναρτήσετε για το επόμενο μάθημα στο Wiki της τάξης σας τις προσδοκίες που έχετε από αυτήν τη νέα αναγνωστική σας περιπέτεια, καθώς και ερωτικά τραγούδια που θα αναζητήσετε στο διαδίκτυο και σχετίζονται με τις προσδοκίες σας αυτές. Την επόμενη φορά θα συζητήσουμε όλοι μαζί τις επιλογές σας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κυρίως ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Α'

- I. KEIMENA:** α) *Λίβιστρος και Ροδάμνη [Άγουρος ποθοφλόγιστος]* (ΚΝΔ., Α' Λυκ. σ. 62)
β) Μαρίνος Φαλιέρος, *Ερωτικά όνειρα* (απόσπασμα)

II. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε στους/στις συμμαθητές/-τριες τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε, με στόχο: α) να αναδείξετε το αν και πώς διαφοροποιείται το ερωτικό βίωμα των προσώπων/ηρώων ανάλογα με το φύλο τους και β) να αιτιολογήσετε τις παρατηρήσεις σας παραπέμποντας στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται το κάθε κείμενο. Η παρουσίασή σας (με λογισμικό παρουσίασης PowerPoint ή/ και Windows Movie Maker) καλό είναι να συμπεριλαμβάνει τα εξής σημεία:

1. Λίγα στοιχεία σχετικά με: α) την υπόθεση, β) τη λογοτεχνική ένταξη και γ) την εποχή και για τα δύο κείμενα.
2. Τα σχόλιά σας για τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί ο στιχουργός στο α' απόσπασμα.
3. Τις διαπιστώσεις σας σχετικά με το πώς βιώνουν και εξωτερικεύουν τον έρωτά τους οι δύο νέοι του α' αποσπάσματος.
4. Τα σχόλιά σας για τον χαρακτηριστικό των δημοτικών τραγουδιών που κυριαρχεί στο β' απόσπασμα.
5. Τις ομοιότητες ή/και διαφορές που προκύπτουν από τη σύγκριση των δύο αποσπασμάτων ως προς το περιεχόμενό τους.
6. Αφού παρουσιάσετε την εργασία σας στην τάξη και την αναρτήσετε στο Wiki (blog) της τάξης, να συγκεντρώσετε και να επεξεργαστείτε τα σχόλια που θα αναρτηθούν από τις υπόλοιπες ομάδες σχετικά με το ποια στάση των ερωτευμένων νέων θεωρείται πιο πειστική. Το τελικό σας κείμενο θα πρέπει επίσης να το αναρτήσετε στο Wiki.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

7. Μπορείτε αν θέλετε, να προετοιμαστείτε για να διαβάσετε στην τάξη και με εκφραστικό τρόπο όποιο κείμενο ή απόσπασμα επιλέξετε.

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: Με αφορμή τα δύο αποσπάσματα και αξιοποιώντας την εμπειρία σας να γράψετε σε μία σελίδα πώς θα βιώνατε εσείς τον χωρισμό («κούφια η ώρα»...!) με τον/την αγαπημένο/-η σας.

III. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Να ορίσετε συντονιστή της ομάδας σας.
2. Οι δραστηριότητες 1-6 είναι ομαδικές, επομένως είναι καλό να τις κατανείμετε στα μέλη της ομάδας.
3. Να σημειώνετε αναλυτικά οποιαδήποτε παραπομπή σε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό που θα αξιοποιήσετε στην εργασία σας.
4. Στη παρουσίασή σας με το λογισμικό παρουσίασης (PowerPoint) θα έχετε μέχρι 10 -15 διαφάνειες στις οποίες μπορείτε να εντάξετε εικόνες και μουσική. Η πρώτη διαφάνεια θα έχει τα ονόματα των μελών της ομάδας σας και τους τίτλους των κειμένων που διαβάσατε, ενώ η τελευταία τις παραπομπές στο υλικό που αξιοποιήσατε.
5. Η διάρκεια της παρουσίασή σας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 20'.
6. Την 6^η δραστηριότητα θα την ολοκληρώσετε, αφού αναρτηθούν τα σχετικά σχόλια των συμμαθητών/-τριών σας.
7. **ΠΡΟΣΟΧΗ!** Η 7^η δραστηριότητα είναι ατομική και θα την καταθέσετε γραπτώς στην καθηγήτριά σας!

Καλή εας ειδησεών

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κυρίως ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Β'

I. ΚΕΙΜΕΝΑ: α) «[Αν ήξευρα κυράτσα μου](#)» (Καταλόγια) (ΚΝΔ., Α' Λυκ. σ. 80)

β) Γεωργίου Χορτάτση, [Ερωφίλη](#), Πράξη Γ', Σκηνή Δεύτερη
(στιχ. 147- 184)

II. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε στους/στις συμμαθητές/-τριες τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε, με στόχο: α) να αναδείξετε το αν και πώς διαφοροποιείται το ερωτικό βίωμα των προσώπων/ηρώων ανάλογα με το φύλο τους και β) να αιτιολογήσετε τις παρατηρήσεις σας παραπέμποντας στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται το κάθε κείμενο. Η παρουσίασή σας (με λογισμικό παρουσίασης PowerPoint ή/ και Windows Movie Maker) καλό είναι να συμπεριλαμβάνει τα εξής σημεία:

1. Στοιχεία σχετικά με: α) την ετυμολογία της λέξης «Καταλόγια», β) τη λογοτεχνική ένταξη και γ) την εποχή.
2. Τις επισημάνσεις σας σχετικά με το πώς εκφράζει ο ερωτευμένος νέος και η ερωτευμένη νέα τα αισθήματά τους.
3. Στοιχεία σχετικά με: α) τον ποιητή Γεώργιο Χορτάτση (σύντομα), β) την υπόθεση της τραγωδίας, γ) τη λογοτεχνική ένταξη και δ) την εποχή.
4. Την άποψή σας σχετικά με το ποιο είναι το κύριο στοιχείο που χαρακτηρίζει τον έρωτα του Πανάρετου και της Ερωφίλης. Θα σας βοηθήσει να έχετε υπόψη σας την υπόθεση της τραγωδίας.
5. Τα σχόλια σας για την επιλογή του ποιητή να χρησιμοποιήσει στο συγκεκριμένο σημείο διάλογο.
6. Αφού παρουσιάσετε την εργασία σας στην τάξη και την αναρτήσετε στο Wiki (blog) της τάξης, να συγκεντρώσετε και να επεξεργαστείτε τα σχόλια που θα αναρτηθούν από τις υπόλοιπες ομάδες σχετικά με τον τρόπο που εκδηλώνει τον έρωτά της η γυναίκα στις παραδοσιακές κοινωνίες, έτσι όπως αυτός προκύπτει από τα δύο κείμενα που μελετήσατε. Το τελικό σας κείμενο θα πρέπει επίσης να το αναρτήσετε στο Wiki.
7. Μπορείτε αν θέλετε, να προετοιμαστείτε για να διαβάσετε στην τάξη και με εκφραστικό τρόπο όποιο κείμενο ή απόσπασμα επιλέξετε.

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: Με αφορμή το απόσπασμα από τα *Καταλόγια* να γράψετε μία σελίδα ημερολογίου από την οπτική γωνία του ερωτευμένου νέου. Αν θέλετε, μπορείτε να δοκιμάσετε να γράψετε κι ένα ποίημα με αντίστοιχο περιεχόμενο.

III. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Να ορίσετε συντονιστή της ομάδας σας.
2. Οι δραστηριότητες 1-6 είναι ομαδικές, επομένως είναι καλό να τις κατανείμετε στα μέλη της ομάδας.
3. Να σημειώνετε αναλυτικά οποιαδήποτε παραπομπή σε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό που θα αξιοποιήσετε στην εργασία σας.
4. Στη παρουσίασή σας με το λογισμικό παρουσίασης (PowerPoint) θα έχετε μέχρι 10 -15 διαφάνειες στις οποίες μπορείτε να εντάξετε εικόνες και μουσική. Η πρώτη διαφάνεια θα έχει τα ονόματα των μελών της ομάδας σας και τους τίτλους των κειμένων που διαβάσατε, ενώ η τελευταία τις παραπομπές στο υλικό που αξιοποιήσατε.
5. Η διάρκεια της παρουσίασή σας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 20'.
6. Την 6^η δραστηριότητα θα την ολοκληρώσετε, αφού αναρτηθούν τα σχετικά σχόλια των συμμαθητών/-τριών σας.
7. **ΠΡΟΣΟΧΗ!** Η 7^η δραστηριότητα είναι ατομική και θα την καταθέσετε γραπτώς στην καθηγήτριά σας!

Καλή εσες ειδηση

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κυρίως ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Γ'

- I. ΚΕΙΜΕΝΑ:**
- α) Αγνώστου, [Έρωτος αποτελέσματα \[Η Ελενίτσα\]](#) (ΚΝΑ . Α' Λυκ., σ. 168)
 - β) Βιτσέντου Κορνάρου, [Έρωτόκριτος](#), [Γ. 891-936:
Διάλογος ρήγα Ηράκλη και Πεζόστρατου]

II. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε στους/στις συμμαθητές/-τριες τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε, με στόχο: α) να αναδείξετε το αν και πώς διαφοροποιείται το ερωτικό βίωμα των προσώπων/ηρώων ανάλογα με το φύλο τους και β) να αιτιολογήσετε τις παρατηρήσεις σας παραπέμποντας στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται το κάθε κείμενο. Η παρουσίασή σας (με λογισμικό παρουσίασης PowerPoint ή/ και Windows Movie Maker) καλό είναι να συμπεριλαμβάνει τα εξής σημεία:

1. Στοιχεία σχετικά με: α) το έργο, γ) τη λογοτεχνική ένταξη και δ) την εποχή του.
2. Τα βασικά χαρακτηριστικά των ιστοριών από το βιβλίο *Έρωτος αποτελέσματα* και τα σχόλια σας για το αν και κατά πόσο η εμφάνιση τέτοιων βιβλίων συντελούσε στην παιδεία των υπόδουλων Ελλήνων.
3. Τα σχόλια σας για τη γλώσσα και την εναλλαγή ευθέος και πλαγίου λόγου στο *Έρωτος αποτελέσματα*.
4. Στοιχεία σχετικά με: α) τον ποιητή Βιτσέντζο Κορνάρο (σύντομα), β) την υπόθεση της τραγωδίας, γ) τη λογοτεχνική ένταξη και δ) την εποχή.
5. Τα κύρια χαρακτηριστικά του προξενιού έτσι όπως αποτυπώνονται στα δύο κείμενα.
6. Αφού παρουσιάσετε την εργασία σας στην τάξη και την αναρτήσετε στο Wiki (blog) της τάξης, να συγκεντρώσετε και να επεξεργαστείτε τα σχόλια που θα αναρτηθούν από τις υπόλοιπες ομάδες σχετικά με το κατά πόσο στη σημερινή εποχή ισχύει το προξενιό και ποιες μορφές έχει πάρει. Το τελικό σας κείμενο θα πρέπει επίσης να το αναρτήσετε στο Wiki.
7. Μπορείτε αν θέλετε, να προετοιμαστείτε για να διαβάσετε στην τάξη και με εκφραστικό τρόπο όποιο κείμενο ή απόσπασμα επιλέξετε.

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: Με αφορμή τα δύο κείμενα να γράψετε μία σελίδα ημερολογίου από την οπτική γωνία της νέας που αναγκάζεται να παντρευτεί από προξενιό.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

III. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Να ορίσετε συντονιστή της ομάδας σας.
2. Οι δραστηριότητες 1-6 είναι ομαδικές, επομένως είναι καλό να τις κατανείμετε στα μέλη της ομάδας.
3. Να σημειώνετε αναλυτικά οποιαδήποτε παραπομπή σε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό που θα αξιοποιήσετε στην εργασία σας.
4. Στη παρουσίασή σας με το λογισμικό παρουσίασης (PowerPoint) θα έχετε μέχρι 10 -15 διαφάνειες στις οποίες μπορείτε να εντάξετε εικόνες και μουσική. Η πρώτη διαφάνεια θα έχει τα ονόματα των μελών της ομάδας σας και τους τίτλους των κειμένων που διαβάσατε, ενώ η τελευταία τις παραπομπές στο υλικό που αξιοποιήσατε.
5. Η διάρκεια της παρουσίασή σας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 20'.
6. Την 6^η δραστηριότητα θα την ολοκληρώσετε, αφού αναρτηθούν τα σχετικά σχόλια των συμμαθητών/-τριών σας.
7. ΠΡΟΣΟΧΗ! Η 7^η δραστηριότητα είναι ατομική και θα την καταθέσετε γραπτώς στην καθηγήτριά σας!

☺ *Kαλή εας ειδηταρχία*

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κυρίως ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Δ'

- I. KEIMENA:** α) Μαρία Πολυδούρη, [«Κοντά σου»](#) (ΚΝΔ., Β' Λυκ., σ. 191)
β) Τζέημς Τζούς, [«Η Έβελιν»](#) (Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία,
Β' Λυκείου)

II. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε στους/στις συμμαθητές/-τριες τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε, με στόχο: α) να αναδείξετε το αν και πώς διαφοροποιείται το ερωτικό βίωμα των προσώπων/ηρώων ανάλογα με το φύλο τους και β) να αιτιολογήσετε τις παρατηρήσεις σας παραπέμποντας στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται το κάθε κείμενο. Η παρουσίασή σας (με λογισμικό παρουσίασης PowerPoint ή/ και Windows Movie Maker) καλό είναι να συμπεριλαμβάνει τα εξής σημεία:

- Στοιχεία σχετικά με α) τη ζωή και το έργο της ποιήτριας Μαρίας Πολυδούρη, β) την ιστορική εποχή και γ) τη λογοτεχνική σχολή στην οποία ανήκει το ποίημα «Κοντά σου».
- Τα σχόλια σας για το ψυχικό κλίμα της ποιήτριας εντοπίζοντας λέξεις ή φράσεις με τις οποίες εκφράζεται.
- Στοιχεία σχετικά με α) τη ζωή και το έργο του συγγραφέα Τζέημς Τζούς, β) την ιστορική εποχή και γ) τη λογοτεχνική σχολή στην οποία ανήκει το διήγημα «Η Έβελιν».
- Την άποψη σας σχετικά με το πώς λειτουργεί ο έρωτας για την ηρωΐδα.
- Αφού παρουσιάσετε την εργασία σας στην τάξη και την αναρτήσετε στο Wiki (blog) της τάξης, να συγκεντρώσετε και να επεξεργαστείτε τις παρατηρήσεις των υπόλοιπων ομάδων από τη συγκριτική εξέταση των δύο κειμένων ως προς το περιεχόμενο. Το τελικό σας κείμενο θα πρέπει επίσης να το αναρτήσετε στο Wiki.
- Μπορείτε αν θέλετε, να προετοιμαστείτε για να διαβάσετε στην τάξη και με εκφραστικό τρόπο όποιο κείμενο ή απόσπασμα επιλέξετε.

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: Να συνθέσετε ένα σύντομο κείμενο για την υπόθεση του διηγήματος, το οποίο προσπαθεί να ελκύσει αναγνώστες και μάλιστα έφηβους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

III. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Να ορίσετε συντονιστή της ομάδας σας.
2. Οι δραστηριότητες 1-5 είναι ομαδικές, επομένως είναι καλό να τις κατανείμετε στα μέλη της ομάδας.
3. Να σημειώνετε αναλυτικά οποιαδήποτε παραπομπή σε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό που θα αξιοποιήσετε στην εργασία σας.
4. Στη παρουσίασή σας με το λογισμικό παρουσίασης (PowerPoint) θα έχετε μέχρι 10 -15 διαφάνειες στις οποίες μπορείτε να εντάξετε εικόνες και μουσική. Η πρώτη διαφάνεια θα έχει τα ονόματα των μελών της ομάδας σας και τους τίτλους των κειμένων που διαβάσατε, ενώ η τελευταία τις παραπομπές στο υλικό που αξιοποιήσατε.
5. Η διάρκεια της παρουσίασή σας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 20'.
6. Την 5^η δραστηριότητα θα την ολοκληρώσετε, αφού αναρτηθούν τα σχετικά σχόλια των συμμαθητών/-τριών σας.
7. ΠΡΟΣΟΧΗ! Η 6^η δραστηριότητα είναι ατομική και θα την καταθέσετε γραπτώς στην καθηγήτριά σας!

☺ *Kαλή εας ειδησεία*

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κυρίως ανάγνωση: Ομάδα εργασίας Ε'

- I. ΚΕΙΜΕΝΑ:** α) Γρηγόριος Ξενόπουλος, [Στέλλα Βιολάντη](#) (απόσπασμα)
(ΚΝΔ. Β' Λυκ., σ. 103)
β) Ράινερ Μαρία Ρίλκε, [«Σβήσε τα μάτια μου»](#) (Νεότερη
Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία, Β' Λυκείου)

II. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε στους/στις συμμαθητές/-τριες τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε, με στόχο: α) να αναδείξετε το αν και πώς διαφοροποιείται το ερωτικό βίωμα των προσώπων/ηρώων ανάλογα με το φύλο τους και β) να αιτιολογήσετε τις παρατηρήσεις σας παραπέμποντας στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται το κάθε κείμενο. Η παρουσίασή σας (με λογισμικό παρουσίασης PowerPoint ή/ και Windows Movie Maker) καλό είναι να συμπεριλαμβάνει τα εξής σημεία:

- Στοιχεία σχετικά με: α) τη ζωή και το έργο του Γρηγορίου Ξενόπουλου, β) την υπόθεση του μυθιστορήματος γ) την ιστορική εποχή και δ) τη λογοτεχνική σχολή στην οποία ανήκει το μυθιστόρημα *Στέλλα Βιολάντη*.
- Τα σημεία όπου αποτυπώνεται η δύναμη της αγάπης από τη σκοπιά της ερωτευμένης νέας και τα κύρια εκφραστικά μέσα με τα οποία αυτή αισθητοποιείται.
- Στοιχεία σχετικά με: α) τη ζωή και το έργο του Ράινερ Μαρία Ρίλκε και β) την ιστορική εποχή.
- Τα εκφραστικά μέσα με τα οποία παρουσιάζεται ο έρωτας στην πιο ακραία μορφή του.
- Αφού παρουσιάσετε την εργασία σας στην τάξη και την αναρτήσετε στο Wiki (blog) της τάξης, να συγκεντρώσετε και να επεξεργαστείτε τα σχόλια που θα αναρτηθούν από τις υπόλοιπες ομάδες σχετικά με το κατά πόσο φαίνεται και στα δύο κείμενα ότι ο έρωτας δεν εξαρτάται από το αίσθημα της ανταπόδοσης αλλά είναι μια υπέρτατη δύναμη που ωθεί τον άνθρωπο να υπερβεί τον εαυτό του.
- Μπορείτε αν θέλετε, να προετοιμαστείτε για να διαβάσετε στην τάξη και με εκφραστικό τρόπο όποιο κείμενο ή απόσπασμα επιλέξετε.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παινινά της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: Να μεταφέρετε σε πλάγιο λόγο το απόσπασμα «-
Όχι, χίλιες φορές όχι!... Εγώ ορίζω τον εαυτό μου» από τη Στέλλα Βιολάντη (σ. 104). Τι
παρατηρείτε;

III. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Να ορίσετε συντονιστή της ομάδας σας.
2. Οι δραστηριότητες 1-5 είναι ομαδικές, επομένως είναι καλό να τις κατανείμετε στα
μέλη της ομάδας.
3. Να σημειώνετε αναλυτικά οποιαδήποτε παραπομπή σε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό
που θα αξιοποιήσετε στην εργασία σας.
4. Στη παρουσίασή σας με το λογισμικό παρουσίασης (PowerPoint) θα έχετε μέχρι 10 -15
διαφάνειες στις οποίες μπορείτε να εντάξετε εικόνες και μουσική. Η πρώτη διαφάνεια
θα έχει τα ονόματα των μελών της ομάδας σας και τους τίτλους των κειμένων που
διαβάσατε, ενώ η τελευταία τις παραπομπές στο υλικό που αξιοποιήσατε.
5. Η διάρκεια της παρουσίασή σας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 20'.
6. Την 6^η δραστηριότητα θα την ολοκληρώσετε, αφού αναρτηθούν τα σχετικά σχόλια των
συμμαθητών/-τριών σας.
7. ΠΡΟΣΟΧΗ! Η 6^η δραστηριότητα είναι ατομική και θα την καταθέσετε γραπτώς στην
καθηγήτριά σας!

Καλή εσες ειδησεών

ΤΑ ΦΥΛΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κυρίως ανάγνωση: Ομάδα εργασίας ΣΤ'

I. ΚΕΙΜΕΝΑ: α) Πωλ Ελυάρ, [«Να κοιμάσαι»](#), μτφρ. Οδ. Ελύτης

β) Αλμπέρτο Μοράβια, «Το ξύπνημα» [μτφρ. Ερ. Μπαρτζινόπουλος (από την ανθολογία Δέκα τέσσερα ερωτικά διηγήματα, εκδ. Γλάρος, 1992)].

II. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Έχετε αναλάβει να παρουσιάσετε στους/στις συμμαθητές/-τριες τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που διαβάσατε, με στόχο: α) να αναδείξετε το αν και πώς διαφοροποιείται το ερωτικό βίωμα των προσώπων/ηρώων ανάλογα με το φύλο τους και β) να αιτιολογήσετε τις παρατηρήσεις σας παραπέμποντας στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο εγγράφεται το κάθε κείμενο. Η παρουσίασή σας (με λογισμικό παρουσίασης PowerPoint ή/ και Windows Movie Maker) καλό είναι να συμπεριλαμβάνει τα εξής σημεία:

- Στοιχεία σχετικά με: α) τη ζωή και το έργο του Πωλ Ελυάρ και β) τη λογοτεχνική σχολή στην οποία ανήκει το ποίημα.
- Τα εκφραστικά μέσα με τα οποία αισθητοποιείται μια στιγμή ερωτικής ευδαιμονίας από τη σκοπιά του ερωτευμένου.
- Στοιχεία σχετικά με: α) τη ζωή και το έργο του Αλμπέρτο Μοράβια και β) την εποχή του.
- Τη σκηνή από το διήγημα στην οποία κορυφώνεται η ερωτική ευδαιμονία από τη σκοπιά του ερωτευμένου αφηγητή.
- Αφού παρουσιάσετε την εργασία σας στην τάξη και την αναρτήσετε στο Wiki (blog) της τάξης, να συγκεντρώσετε και να επεξεργαστείτε τα σχόλια που θα αναρτηθούν από τις υπόλοιπες ομάδες σχετικά με το κατά πόσο φαίνεται και στα δύο κείμενα ότι ο έρωτας ακόμη και όταν υποχωρεί για διάφορους λόγους, αφήνει πίσω του τα χνάρια του.
- Μπορείτε αν θέλετε, να προετοιμαστείτε για να διαβάσετε στην τάξη και με εκφραστικό τρόπο όποιο κείμενο ή απόσπασμα επιλέξετε.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: Η ποίηση του Ελυάρ διακατέχεται από το αίσθημα ότι ο έρωτας είναι το κύριο αντιστάθμισμα της απελπισίας. Είναι, τελικά, κατά τη γνώμη σας ο έρωτας *το αντιστάθμισμα της απελπισίας*; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

III. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Να ορίσετε συντονιστή της ομάδας σας.
2. Οι δραστηριότητες 1-5 είναι ομαδικές, επομένως είναι καλό να τις κατανείμετε στα μέλη της ομάδας.
3. Να σημειώνετε αναλυτικά οποιαδήποτε παραπομπή σε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό που θα αξιοποιήσετε στην εργασία σας.
4. Στη παρουσίασή σας με το λογισμικό παρουσίασης (PowerPoint) θα έχετε μέχρι 10 -15 διαφάνειες στις οποίες μπορείτε να εντάξετε εικόνες και μουσική. Η πρώτη διαφάνεια θα έχει τα ονόματα των μελών της ομάδας σας και τους τίτλους των κειμένων που διαβάσατε, ενώ η τελευταία τις παραπομπές στο υλικό που αξιοποιήσατε.
5. Η διάρκεια της παρουσίασή σας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 20'.
6. Την 6^η δραστηριότητα θα την ολοκληρώσετε, αφού αναρτηθούν τα σχετικά σχόλια των συμμαθητών/-τριών σας.
7. **ΠΡΟΣΟΧΗ!** Η 6^η δραστηριότητα είναι ατομική και θα την καταθέσετε γραπτώς στην καθηγήτριά σας!

Kαλή εσες ειδησεις

Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Μία άλλη εκδοχή του σεναρίου μπορεί να συμπεριλάβει άλλα κείμενα από την ούτως ή άλλως μεγάλη ποικιλία κειμένων με την ίδια θεματολογία. Για την περίπτωση αυτή ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει κείμενα από το λήμμα «έρωτας» του *Λεξικού Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*⁴ στο οποίο καταχωρίζονται τα πιο χαρακτηριστικά για κάθε περίοδο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Διαφορετικά μπορεί να μειώσει τον αριθμό των φύλλων εργασίας και των εξεταζομένων κειμένων και να προσθέσει την ανάγνωση του μυθιστορήματος του Κοσμά Πολίτη, *Eroica*, κατά την οποία οι μαθητές/-τριες αναγνωρίζουν τη βασική δομή του μυθιστορήματος, καταγράφουν χαρακτηριστικά των βασικών μυθιστορηματικών προσώπων, σχολιάζουν τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις επιλογές τους και σημειώνουν χαρακτηριστικά της αφηγηματικής του τεχνικής. Η ανάγνωση του συγκεκριμένου μυθιστορήματος μπορεί να συνδυαστεί και με αποσπάσματα από την ομότιτλη δραματική σειρά σε σκηνοθεσία Πάνου Κοκκινόπουλου που προβλήθηκε στην ΕΤ1 το 1999 και διατίθεται στο διαδίκτυο.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το παρόν σενάριο έχει μία σύνθετη δομή, η οποία προϋποθέτει εγρήγορση από τον εκπαιδευτικό και συνέπεια από τους μαθητές/-τριες κυρίως σε ό,τι έχει σχέση με την κατάθεση των εργασιών τους.

Ειδικότερα, μπορεί να αποδειχθεί κατά την εφαρμογή ότι τα φύλλα εργασίας για την Α΄ φάση (*Πριν την ανάγνωση*) περιλαμβάνουν δραστηριότητες η επεξεργασία των οποίων απαιτεί τελικά περισσότερο χρόνο. Στην περίπτωση αυτή μπορεί, χωρίς να μειωθεί ο αριθμός των φύλλων εργασίας, να κατανεμηθούν διαφορετικά τα

⁴ Λεξικό Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Πρόσωπα, Έργα, Ρεύματα, Όροι. Αθήνα: Πατάκης, 2007.

κείμενα. Για παράδειγμα, η μία ομάδα να ασχοληθεί με ένα επιστημονικό και η άλλη με ένα λογοτεχνικό, προκειμένου να αναπτυχθεί ένα είδος «διαλόγου» μεταξύ των ομάδων. Το ίδιο ενδεχομένως να προκύψει και στη Β' φάση (της κυρίως ανάγνωσης), δηλαδή ο αριθμός των δύο κειμένων σε κάθε φύλλο εργασίας να ξεπερνά την ουσιαστική ενασχόληση των μαθητών με αυτά, με την έννοια ότι δεν αφήνει χρονικά περιθώρια να προχωρήσουν οι μαθητές/-τριες με άνεση στη δική τους νοηματοδότηση. Στην περίπτωση αυτή χρειάζεται μια ανακατανομή των κειμένων ή/και επανασχεδιασμός των φύλλων εργασίας.

Η απουσία παραπομπών σε μουσική, μελοποιημένα ποιήματα και τραγούδια είναι εσκεμμένη. Στόχος είναι οι μαθητές/-τριες να τα αναζητήσουν και να τα επιλέξουν ελεύθερα και σε συνδυασμό με τα κείμενα που μελετούν.

Επίσης, απουσιάζουν από το σενάριο τα φύλλα εργασίας που θα δίνονται στους μαθητές/-τριες –πλην των ομάδων που έκαναν την παρουσίαση– και θα περιλαμβάνουν τα κείμενα με τις σχετικές παραπομπές, τα οποία θα πρέπει να έχουν διαβάσει για το επόμενο μάθημα, και το θέμα που θα σχολιάσουν με ανάρτησή τους στη διαδικτυακή κοινότητα.

Τέλος, το διήγημα του Μοράβια «Το ξύπνημα» δε διατίθεται στο διαδίκτυο, οπότε θα μοιραστεί σε φωτοτυπία στην περίπτωση που η ανάρτησή του στη διαδικτυακή κοινότητα της τάξης προσκρούει σε θέματα περί πνευματικών δικαιωμάτων.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανασοπούλου, Α., Π. Βουτουρής, & Μ. Σουλιώτης. 2011. Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Λογοτεχνίας. Λευκωσία: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

http://www.nap.pi.ac.cy/files/logotexnia/02_LOGOTEXNIA.pdf

Αποστολίδου, Β. 2012. Η Λογοτεχνία στα νέα περιβάλλοντα των ΤΠΕ: Κυβερνολογοτεχνία και e-books, ψηφιακές κοινότητες αναγνωστών, δημιουργική γραφή και αφήγηση στον ψηφιακό κόσμο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_apostolidou.pdf [30.09.2012]

Παντζαρέλας, Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelas_0.pdf

Πλατσίδου, Μ. 2010. *Η συναισθηματική νοημοσύνη: θεωρητικά μοντέλα, τρόποι μέτρησης και εφαρμογές στην εκπαίδευση και την εργασία*. Αθήνα: Gutenberg.

Χατζησαββίδης, Σ. 2005. Από την παιδαγωγική του γραμματισμού στους πολυγραμματισμούς: νέες τάσεις, διαστάσεις και προοπτικές στη διδασκαλία της γλώσσας. Στο *Γλώσσα και λογοτεχνία στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, επιμ. Κ. Μπαλάσκας & Κ. Αγγελάκος 39-52. Αθήνα: Μεταίχμιο. <http://blogs.sch.gr/evstamou/files/2008/07/poligramatismoi.pdf> [24.09.2012]

Χοντολίδου, Ε. 2012. Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3_melete_senarion_logotekhnias_2.pdf